

140
1965

JAMCJZA

1965

ა

ლოიარე საქართველო,
 მინდვრებს ვჭერტდი ყანებიანს,
 აქ — ლილიღო იციხოდა,
 იქ — ყაყაჩოს ხადებია.
 ვით ირემმა, მთას გაფუნდევ,
 არსად დამიხანებია,
 წრფელი გულით დავეწაფე
 ნაკადულებს ღვარებიანს, —
 რა ყოფილა ჩემი მხარე,
 ზღაპრულ ბალნარს ჰგვანებია,
 აწკრილიდა სექტემბერი:
 სკოლა უფრო მყვარებია!
 თან მომყვება ბებოს ღოცვა
 აცრემლებული თვადებიანს,
 ბალ-ვენახნი მომამახანს:
 — საით გაგიჩქარებია,
 ცოტა კიდევ მოგეცადა,
 შემოდგომის დარებია...
 — რა ვქნა, მიხმობს სექტემბერი,
 სკოლა უფრო მყვარებია!
 ჩემი ტოლი გოგო-ბიჭი
 ყველა დაუბარებია,
 გულიდად რომ გადახსნილა —
 ჩვენი სკოლის კარებია,
 მეგობრობის კოცონია?
 ყურსახვევის ქარებია?
 შემოდგომის სიცილია?
 სექტემბერის ზარებია?..
 დამივლია საქართველო
 მინდორს ვჭერტდი ყანებიანს,
 რა ყოფილა ჩემი მხარე —
 ზღაპრულ ბალნარს ჰგვანებია,
 მაგრამ —
 მიხმობს სექტემბერი,
 სკოლა უფრო მყვარებია!

ნაზი კილასონია

შავთაბო თმინიო სახსონაქ

სკოლა ვაჟების

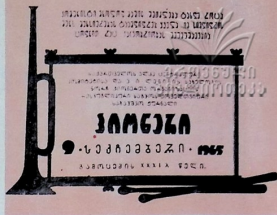
იღა 1912 წლის ზაფხული. ჩვენი ერის სახელოვანი შვილი, დიდი მეცნიერი ივანე ჯავახიშვილი გორის მახლობლად სოფელ ატენში ისვენებდა. იმდროინდელი სოფლის ცხოვრებით დაინტერესებულმა მეცნიერმა დათვალა ატენის შემოგარენი და გულისტკივილით აღნიშნა: ატენი, ერთ დროს, კულტურის ერთ-ერთი ცენტრი იყო, დღეს კი იგი გაჩანაგებულა სკოლაც კი არ გააჩნიაო.

— მართალი ხარ, ჩემო ივანე. — დაუღალა-ტურა მასპინძელმა მარიამ ორბელიანმა (პოეტ ვახტანგ ორბელიანის ქალიშვილი). — ატენი ღირსია გააჩნდეს სკოლა.

— ჰოდა, თუ აგრეა, ეგ საქმე თქვენ უნდა ითავოთ.

და მართლაც, იმავე წლის ოქტომბერში ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების დახმარებით მარიამ ორბელიანმა მიზანს მიიღწია. ატენის მკვიდრის, გიორგი იასეს ძე ერისთავის ყოფილ სახლში გაიხსნა სკოლა და მასწავლებლად ნ. მარკოზაშვილი დაინიშნა.

1913 წლის „სახალხო ვაჟების“

ქრონიკის განყოფილებაში, ამ ამბით აღფრთოვანებულნი კორეპონდენტი გიორგი ნახუცრიშვილი წერდა:

„ბოლოს, მივიწყებულ ატენის ხელობაში შემოაშუქა ვანათლების შუქმა. პატივცემულ მარიამ ვახტანგის ასულ ჯამბაყურორბელიანის თაოსნობით, წარსული წლის ოქტომბერში, აქ გაიხსნა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების სკოლა. რადგან ღარიბ საზოგადოებას ხსენებული სკოლისათვის შენობა არ მოუპოვებოდა და არც სასწარო ჰქონდა მისი აშენებისათვის, მან გამოითხოვა ერისთავისეული სახსრები. ეს შენობა თავიი ფართო ოთახით და დიდი ეზოთი საუკეთესო ჰიგიენურ პირობებს ჰქმნის მოსწავლეუთათვის. ხსენებული შენობის შესაყებლად წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ გადასდო 150 მანეთი. ენერგიით სავსე

9268

აღმავანმა ყველაფერს სძლია. დღეს 50-მდე გოგო-ბიჭი დაიარება სკოლაში“.

ასე გაიხსნა პირველი სკოლა ატენში.

მის შემდეგ ბევრმა წყალმა ჩაიარა. სოფელმა სახე იცვალა, უფრო გაიზარდა და დამშენდა, — გაიზარდა ათასკომლიანი სოფლის მოსახლეობის მოთხოვნებიც. ახლა ატენში ოთხი სკოლაა, მაგრამ სოფლის მშრომლები მიღწეულით როდი დაკმაყოფილდნენ. წელს ატენის პიონერ-მოსწავლეებს დიდი ზეიმი აქვთ. ერისთავისეული სახლიდან მოსწავლეები მდინარე ტანას პირას ახალ, ფართო და ნათელთახებიანი სამსართულიან შენობაში შესასვლენ. სკოლის მშენებლობაში, რომელსაც გორის მე-9 სამშენებლო ტრესტი აწარმოებს, აქტიურ მონაწილეობას ღებულობენ პიონერ-მოსწავლეები. გათენებიდან გვიან საღამომდე გუგუნებენ თვითმცლები. ამჟამად იქანები და ბულბულა. საქმის მწარმოებელმა გიორგი მექვაბიძემ პიონერ-მოსწავლეებს თავთავიანი საქმე მიუჩინა და ისინიც დაუზარებლად ჩაებნენ შრომის ფერხულში.

— ზაურ! აბა ეკ სახილი აქ მოიტა! — გასძახა თემურ საურმა ზაურს მამანისას. — ეს ხრეში ბეტონის

ახალსიანად შრომობენ ბიჭები: მათ თავიანთი წვლილი შეაქვთ სკოლის მშენებლობაში.

ამხელ მანქანასთან მივიტანოთ, თორემ ბიჭებმა მოიწყინეს.

ზაურმა და თემურმა სახილი სწრაფად ააესეს. გოლონ ნალიყაშვილი და ზურაბ მიდელაშვილი სახილს დასწვდნენ და ბეტონის ამხელ მანქანასთან მიარბენინეს. ხრეშის გადაზიდვას რომ მორჩნენ, ბიჭები ახლა კალატოზებს მიეშველნენ კედლის შეღესვაში.

— ბლოკები, ჩქარა! — ჩამოსძახეს მესამე სართულიდან ხელმადლიანმა მშენებლებმა. — ჩქარა, თორემ კედლებიც აღარ იწვევენ ზევით.

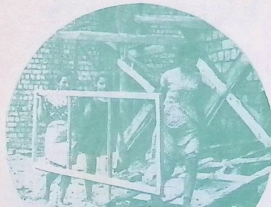
ანდრო რევაზიშვილი და ვასო შვადიათაშვილი ბეტონის ბლოკები სასწრაფოდ დაალაგეს ამჟამად ოკიანის

ბაქანზე და მერე ძრავა ჩართეს, — დაიჭიმა ფოლადის ბაგირი და ტერითი დამძიმებული ბაქანი ზევით გასარილდა.

ბიჭებს არც გოგონები ჩამორჩნენ. ავგრ ნანი ჯიოშვილი, ლამარა პავლიაშვილი და შვილა ჭეჭელაშვილი და ფანჯრის ჩარჩო წამოიკიდეს და ღურგლებთან მიარბენინეს...

შუადღემ მოატანა. ჩამოცხა. მშენებლობაზე თანდათან მიუყრდა შრომის გუგუნი. მშენებლები შესვენებაზე წავიდნენ. ისვენებდნენ ჩვენი ნაცნობი გოგო-ბიჭებიც. გოგონები იქვე, ჩრდილში ჩამოსხდნენ და პაწია ხელჩანთებიდან საუბრე ამოლაგეს.

ბიჭებს არც გოგონები ჩამორჩნენ. შრომის ფერხულში ისინიც ჩაებნენ.

— მაღიანად შეექცნენ, ბიჭებიც მი-
იწვიეს...

— ეჰ, ყველაფერი ეს კარგია, მაგ-
რამ, — წყენანარევი ხმით დაიწყო
ნელი კოვზაშვილმა. — სკოლის
მშენებლობის დამთავრებას პირველ
სექტემბრისათვის რომ ვერ მოვასწ-
რებთ?

— შერედა ვის აბრალე? — ჩაე-
რია საუბარში ნანული ბარჯაძე. —
ჩვენი ბრალია, დროზე მივშველებო-
დით და ახალ სკოლაში პირველი ზა-
რი პირველ სექტემბერს აწყრიალდებო-
და.

კოვზა-ბიჭების საუბარს ღიმილით
უსმენდა უფროსი პიონერხელმძღვანე-
ლი მედეა ჯიოშვილი. „ნანობე“, —
გაიფიქრა მან, მერე წამოდგა, კა-
ბაზე აკრული ქვიშა ჩამოიბერტყა და
საუბარში ჩაერია:

— მაგაზე ლაბარაკი უკვე გვიანია,
ახლა ის მოვიფიქროთ, თუ როგორ
შეგვხვდეთ ახალ სასწავლო წელს
ძველ სკოლაში. შენობას რემონტი
ესაჭიროება!

— როგორ შეგვხვდეთ და, რაც
ჩვენს ძალღონეს არ აღემატება, ის
მაინც გავაყვითოთ, — წამობტა ზეზე
ანდრო რევაზიშვილი და ამხანაგებს
გადახვდა.

— მართალია, სწორია! — შესძა-
ხეს აქეთ-იქიდან. — გაამაგროთ მორ-

ყული კარ-ფანჯრები, შვეგლსოთ
და შევლებოთ კედლები, შევლებოთ
მერხები.

— ჰო, მაგრამ, ჩვენ რა, გულზელ-
დაკრფილები ვისხდეთ, გოგოე-
ბო? — ახლა ცარო ვანიშვილი ჩაერია
საუბარში, — ჩვენ იატაკი მოვრეც-
ხოთ, გავასუფთავოთ ფანჯრის მიწე-
ბი. ერთი სიტყვით, წესრიგში მოვი-
ყვანოთ ჩვენი ძველი, „ბეგები“
სკოლა...

საუბარში გართულ პიონერ-მოს-
წავლეებს უბნის უფროსი ინჟინერი
ალექსანდრე ნოზაძე მიუახლოვდა. —
გულს ნუ გაიტეხთ ჩემო პატარებო,

— ღიმილით მიმართა მან, — სიტყ-
ვას გაძლიევთ, რომ ძველ სკოლაში
ერთ თვეზე მეტს არ გაგაჩერებთ,
ოქტომბერში აქ გადმოგიყვანთ! ჰა,
რას იტყვი, გიორგი, — და ინჟინერი
საქმის მწარმოებელს მიუბრუნდა, —
ტყულის ხომ არ ვამბობ?

— ტყუილი რა საკადრისია! —
ღიმილით მიუგო გიორგი მეჭვბიძემ.
— ნამძვილად ასეა. ოქტომბერში
ყველაფერი მზად იქნება...

ამასობაში შესვენების დროც ამო-
იწურა, მშენებლებმა თავ-თავიანთ
სამუშაო ადგილებს მიაშურეს. ისევ
აგუგუნდნენ თვითმცლები, ამწე

ვიღრე ახალ სკოლაში შევასლ-
დებოდით, ძველი მოკუევანოთ
წესრიგში, — თქვეს გოგობმა.

ონკანები და ბულდოზერები. აფუს-
ფუსდნენ ჩვენი ნაცნობი გოგო-ბი-
ჭებიც...

ტანას პირას ახალი სკოლა შენ-
დება.

თეზურ ცაბარაილი.

ფოტო ავტორისა.

შესვენებაზე, შრო-
მითა და მზით გახუ-
რებული სხეული ტა-
ნას წყლით გაიკრი-
ლეს ბიჭებმა.

ვისაც ცივგამობრის ქედიდან ერთხელ მინც გადაუხედავს კახეთისათვის, დინახავდა ბალ-ვენახებში ჩაუყუთულ, თითქოს ოდნავ დაორთქილულ სანახებს. დაბლა ჰკალებში გაშლილია ველი და ტყის ზოლი ალაზნის პირებს ჩანდევს, იგი ალაგ-ალაგ მოლად ფარავს მის ვერცხლისფერ ქაშარს. წყალგაღმით კვავდა ბალ-ვენახებია და მის ზეითი კი, დიდებული კავკასიონი.

აი, ეს არის შიგაკახეთი. იგი ევროპელების იყო საქართველოს ბეგლად. მისი ნოყიერი მიწა, საქართველოს მესუენარე მუცა და გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა აძლევდა ამ უპირატესობას. იგი მოქცეულია კავკასიონის და ცივგამობრის მთებს შორის, ამდენად, მტკიცედ დაცულია ჩრდილოეთიდან ცივი ჰაერის შემოჭრისაგან. თვით კახეთი კი სწორედ ამ ორი მთავარეხლის კალთებზე, მდინარის ვალზე-გამოშობა არის გადაშლილი. სწორედ ამიტომ არის ის ბაღისა და ვენახის, მარცვლოვანი და ეთერზეთიანი კულტურების ოქროს ფონი რესპუბლიკაში.

ვის არ უნახავს ზღაპრულად მსხმოიარე ზვებრი წინანდალში და ნაფარეულში, მუკუჯანსა და ველისციხე-

ცნობილია აგრეთვე გრემის უძველესი სარწყავი არხი, რომლის სიგრძეც რამდენიმე კილომეტრს უდრის. მაგრამ შამ-ბანის უწყალო ხელმა მოაოხრა ქალაქი გრემი და მისი ყველა ნაგებობა.

მახოლად საბჭოთა ხელისუფლების დროს განახლდა კახეთის ნაყოფიერი მიწების მორწყვის საქმე: აიგო ქვემო ალაზნის არხი, შემდგომ — სამგორისა.

შიგაკახეთის მორწყვისათვის ჯერ კიდევ ათეული წლის წინათ დაიწყეს მუშაობა გამოჩენილი ქართველმა ინჟინრებმა ივ. გაბუნამ, ი. ბუაჩიძემ, პ. ჭორაჭიძემ და სხვებმა. შუად მრავალგვარი სქემები, ვარაუდები, გასულ წელს კი საქართველოს წყალთა მეურნეობის სპარაოქტის ინსტიტუტმა (დირექტორი ინჟინერი ზურაბ ლამბაძემ) უკვე საბოლოოდ შეასხა ხორცი ზემო ალაზნის სარწყავი სისტემის პროექტს, რომელიც ყველაზე დიდია საქართველოში.

სარწყავი სისტემა რა ვინდ დიდი ან პატარა იყოს, საჭიროებს სათავე ნაგებობას ანუ წყალმიღებს. წყლის აღება შეიძლება ტბიდან, მდინარიდან, უმრავლეს შემთხვევაში სარწყავი სისტემისათვის წყლის აღება მდინა-

შერა
პუკინძე

ზემო ალაზნის არხი

ში, კარდანახსა და ყვარელში, ახმეტასა და გურჯაანში. მაგრამ ბევრის მომხრეებს ისიც უნახავთ, როგორ დაიპყრა ვაშმა უყავილი, როგორ გამოიხსენებდა მტევნები, როგორ ციმციმებდნენ მისი დილის ნაშენ, როგორი სიხარულით იცხებოდა ვლუგკაცის გული. მაგრამ ახ, ჩამოყვა იენისა და ივლისის სიციხე, წვეთი წვიმა არ აღირსა „მდებრთა“ კახეთს. კავკასიონზე შეივრებოდა დრუბელი, წინ წამოყრიდა, თითქოს შემკრავდა ერთ მუტლად, წვიმის მაგივრად სეტყვა გადაუღვლიდა ზოლა-ზოლად ზვებრს, ჩარეკავდა, გასხებდა ვაზებს, გადაიქუჩებდა და ეს იყო და ეს.

თვალ და თვალ ჰქნებოდა მტევანი, ხელ და ხელ ხმებოდა ვაჭი. „წყალი!“ — იძახდა სიცხისაგან დაშკლარი მიწა, „წყალი!“ — ზეჟოდა საქონელი, „წყალი!“ — ითხოვდა ბალ-ნობტანი, „წყალი!“ — ჩაჩრუხულებდნენ ვაჭის უშიგელოდ ყურებამოყრილი ფოთლები, და იწყებოდა „ხევის ხენა“, „წმინდა-ელიას“ ლოცვა, ათილოთაზე სიარული, მაგრამ შეუბრალებელი იყო ბუნება. ცდებოდა მთელი წლის ნაშუაგარი, უნა თაღს ვერ იღებდა, ბუნდ მიიღობდა საშუმოდგომო ნათესი, იხრუკებოდა ბაღობსტანი, ეს იმ დროს, როცა წვიმიან წლებში ვეღარსად ტვედნენ მოსავლს, გოდებდნენ — გოდებდნენ მისდევდა, ღვირი კი ღვლდა და გადმოდღვლდა.

ამიტომ, ისტორიულ წარსულშივე კახეთის ვენახებისა და ღვინოების ბედი სარწყავ-საირიცხილო სისტემასთან მჭიდროდ იყო დაკავშირებული. ცივგამობრა, რომ ალავერდნად ერთი კილომეტრის დაშორებით, სოფ. ალაზნის პირდაპირ იწყებოდა თამარ მეფის დროინდელი ალაზნის სარწყავი არხი, რომლის სიგრძეც 119 კილომეტრს უდრის. იგი ერთ დროს 53.000 ჰექტარ მიწას რწყავდა ალაზნის პირტო მარჯვენა ნაპირზე. ის სიძველე 24 კუბომეტრამდე წყალს იღებდა წაშში.

რიდან ხდება, რისთვისაც საჭიროა მდინარის მთლიანად ან ნაწილობრივ გადაკეტვა, ვაღახიდა, ეს იმის მიხედვით — მდინარის ხარჭის და ნაწილი გვირგვინება არხში სახაგებდა და მოსარწყავად.

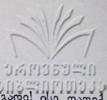
ზემო ალაზნის არხის სათავე პანკისის ხეობაში, სოფ. ღულისთან იწყება, იქ, სადაც მდინარე ალაზანი ჯერ კიდევ კისრისტებით ეშვება თავევე. რკინაბეტონის კაშხალი შეაგუბებს მას, მიმართულებას შეუცვლის არხისაგან, მაგისტრალური არხის ზედა განი 12 მეტრამდე იქნება, სიღრმე — 80 მეტრი, წიშში 24 კმ. წყალს გაატარებს, გაყვება პანკისის ხეობის მარჯვენა ფერდობს, გადაჭრის მდინარე ოტლას და გავა ალაზნის ველზე, მისი სიგრძე სიგრძე 107 კმ. იქნება.

არხის მშენებლობა ორ რიგად ჩატარდება. პირველი რიგი ითვალისწინებს მაგისტრალური არხისა და განაშენიანებელი არხების მშენებლობას ფაფრის ხევაში, ხელს 78 კმ. სიგრძეზე, რაც შიგაკახეთში (ახმეტა, თელავი, გურჯაანი, სიღნაღი) 41 ათას ჰექტარ ბალ-ვენახს და ყავებს მორწყავს. ეს მშენებლობა 1970 წლამდე უნდა დასრულდეს.

II რიგის მშენებლობის დროს ფაფრის ხევაზედ მოსული მაგისტრალური არხი მოუხვევს მარჯვნივ, მშენებლები ცივგამობრის ქედს გასჭრის ვიწროხეობით, რომელთა საერთო სიგრძეც 15 კმ.-მდე იქნება. სოფ. არაშენდისთან გამოსული წყალი მაგისტრალური არხით მდინარე ივრის ფერდობიან ველს გაყვება, ნაომარს შევიდომოქრიანია წყარობით გადასჭრის და გავა ოდის ველზე, აქ პიკემა წყალსაცავი, რომელიც 200 მილიონ კუბომეტრს წყალს დაიტევს.

გარდა ამისა, ზემო ალაზნის არხისათვის ბევრი რამ ითვალისწინებს დამპირებულს. მაგალითად, პანკი-

თქვენს ქალი გუბრ ჩაყდება

სკანდალი ლეკარიანი

მხატვარი ჩხეიძე ცუცქვიციანი

სერგო მასწავლებელი სამსწავლებლოს ფანჯრიდან გააყურებდა შინ მიმავალ ბავშვებს. მიდიოდნენ ერთმანეთს; ზოგს უკვე დაიწყებოდა დღევანდელი შემთხვევა, ზოგი კი კვლავ ცხარედ აკამბობდა. მხოლოდ ვინ მიდიოდა ყველაზე ბოლოს, მიდიოდა ფეხთარეული. სერგოს მოეჩვენა, თითქოს ვინღღა, მობრუნებაც დააპირა, მაგრამ კვლავ გზა განაგრძო.

სერგოს არ ახსოვს, როგორ განდავიას სახლის წინ. ზარის ღიღას დააქრია. ზარი რეკდა, მაგრამ არავინ არ გამოდიოდა. ღიღას ქვემოთ უცნობი გვირაი ეწერა. ეს ვიას გვირაი არ იყო-მეზობელი ბინის კარებში უკნობმა ქალმა გამოაპყრო თავი.

— შე ვიას მასწავლებელი ვარ, დღემდის ნახვა მინდოდა,
— ვიას დედა და მისი ქმარი ფუ-

ნიკელიორზე წაიციდნენ სასტირნოდ.

— შე ვიას დედასთან მაქვს საქმე.
— შეც ვიას დედაზე გეუბნები. ვიას დედა გათხოვდა, ჩემს ძმას გააყვა. თქვენ ალბათ ვიას საქმეზე მოზრბანდით. დააშვა რამე? — სხაასხუებით დააყარა კითხვები ქალმა.

— არა, ვიას არაფერი არ დაუშვებია, საქმე მქონდა დღემდისთან. — სერგომ ნელ-ნელა უქან დაიხია და კიბეზე დაეშვა.

— ვიას დედა გათხოვდა... ვიას მამინაცვალი ჰყავს. რატომ არ მითხრა?

ღიღი დასვენება დაიწყო. ბავშვების აურზაური საკლასო ოთახს იკვლებდა, ძლივს ისმოდა მორიგის ყვირილი:

— გადით, გარეთ გადით, მშვენიერი ღარი! — მორიგე სათითაოდ ეძიებოდა ბავშვებს და გარეთ აგდებდა.

— ვიას, გარეთ გადით იმე დაფიქრებულბარ, თითქოს ქვეყნის საქმეს სწავებდე!

— მომშორდი აქედან! — ხელი აუქნია ბოლოქანქალას ვიამ.

— გადი-მეთქი, გეუბნები, არ შეიძლება საკლასო ოთახში დარჩენა!

— შენ ვინ გკითხავს?

— როგორ ვინ გკითხავს, მორიგე ვარ! გუშინ დასვენებაზე ნონას ფული დაეკარგა...

— მერე შე რა ვიცი ნონას ფული!

— შენს მეტი კლასში არავინ იყო!

— მაშ, შე მომპარავს შენი ახროით!

— შე რა ვიცი ყველა ასე ამბობს.

ვიამ გარსშემოხვეული ბავშვები შეათვლიერა, თვალეში (რემლეში) წამოვალა, — ვინ თქვა, რომ შე ფული მოვიპარე? — ბავშვებმა თვლი აარიდეს. ბოლოქანქალა გაწიწმარდა.

— რა დაგეგრძობათ, გუშინ ყველანი გაიძახოდით, ფული ვიამ მოიპარაო, ახლა რა ენა ჩაგივარდა!

ვიამ ბოლოქანქალას მივიარა, სილა გაართვა. ბოლოქანქალამ ცხვირიდან წამოსულ სისხლს ხელი შეუშვირა.

კლასში აურზაური ატყდა.

— მაგრე მოუხდებია!

— რა უთხრა.

— ეჩენებ არ მოუპარავს!

— ვინ დაინახა?

— დაუშვებოდა, აბა!

— მაშ ვინ მოიპარა?

ვიამ კლასში ადარ დაბრუნებულა. სირბილით მივიდა სახლში, კარებს ზურგიით მიაწეა, თითქოს ვიღაცა მოსდევსო, სულ ძლივს ითქვამდა. ცრემლი წასკდა, ლოცინზე დაეხმო. თავი ბალიშში ჩარგო. ხელით სახანს ჩაებლაუქა.

— მაშ, ქურდობა დამპარაღუს ამხანაგებმავე, მასწავლებელმავე! ყველამ, ყველამ ქურდობა დამპარაღუს...

ოთახში ჩამოხნულდა. ვიამ წაიღება, ელექტრონის ღიღის თითი დააქრია, სინათლემ თვალი მოსჭრა. სამხელი თავის ტუციელი იგრძნო. სინათლე ისევ ჩააქრია. ხელის ფაფურით ოქანის მოძებნა და გახურებულ თავი წყალს შეუშვირა... ცივმა წყალმა ტუციელი ვერ დაუშა. ლოცინთან მივიდა, დაწვა და თავზე ბალიშში დაიდო. პირი უშრებოდა, მაგ-

რამ ძალა არ შეწყვედა ამდგარიყო, წყალი დაეღია. თვალეში დახუტა.

— რა არის ის, სიბნელეში გაუხდლად დარწმუნა. ამოღებდა კაცი ხარ და ბავშვებიც უნდა ვიღო! — მოესმა დედის საყვირი.

ის იყო ბოლო სიტყვები, რომლებშიც მალალი სიციხით გათარგულ გაის გონებაში მიაღწია.

სერგო აღაშფოთა სკოლაში მომხიარობა აშხაპა. მთელი დღე ელოდებოდა, ფიქრობდა, ვინ მოვა და ყველაფერს მეტყვიოს, მაგრამ ვინაა მთელი დღის არ მოვიდა. ბავშვებმაც არაფერი იცოდნენ მის შესახებ.

გაეცვილები დამთავრდა. სერგომ ზურბები გაიყოლია გაის სახლისაკენ.

კარი ისევ უცნობაა ქალმა გაულ:

— თქვენ გაის მასწავლებელი ბრძანდებით, არა? ვინაა ძალიან ავად არის. ამბობენ, ტვირთს ათვება აქვს, — ამბობდა ის და სტუმარებს გაის ლოგინისაკენ მოუბრუნდა.

ვინა თვალდახუტული იწვა, დედა საჩურისად უჯდა.

მომბრძნობი, ბატონო სერგო, მომბრძნობი, თქვენ ვიყავით ჩემი გაია. — გაია, მოიხედე, შვილო, შენს სხეულს მასწავლებლის დალაპარაკა! — გაია თვალში გაახილა, სახეზე რაღაც ღიმილის მგავარი გამოეხატა, თავი რამდენჯერმე გაიქინა, ნიკაბით მკერძი შეეხა, დიკვინესა, ხელები ქერში აფათურა და დიკვირდა:

— ქურდი, ქურდი!

— რამდენი აქვს სიცხე? — იკითხა სერგო.

— ორმოცი! — თქვა გაის დედა. — ჩემი ბრალო, ბატონო სერგო, ყველაფერი ჩემი ბრალოა, ყურადღება ვერ მივაქციე, — ჩურჩულობდა ის და თითქმის იმტრებდა.

გულდამძიმებული მიდიოდა სერგო შინისაკენ: „ღამისმევე ვარ, ვერ მოვიფიქრე, რა უნდადი შეუათამბეს ქუჩაში? ვთაკილებოდა ბიჭს მამინაცვალს, დარღმ მალავდა.“

ვინა საავადმყოფოში გადაიყვანეს. ავადმყოფობა მეტად მძიმე ფორმებში მიმდინარეობდა. სერგო ყოველდღე დადიოდა საავადმყოფოში და რამდენიმე ლამეც გაატარა მის ლოგინთან. სერგო და ვინა მუკრანული ექიმის დამეგობრდნენ. სერგომ აუხსნა ბავშვის მდგომარეობა, ყველაფე-

რი უამბო. ექიმი შეშინდა, — ეს მძიმე ფსიქიკური ტრამაა განსაკუთრებით გაართულებს ავადმყოფობის წინააღმდეგ ბრძოლას.

— მაგრამ, რა გაეწყობა! — თქვა მან ბოლოს, — ყველა დღე უნდა ვიხილო მის გადასარჩენად. ყველაზე მეტად ახლა საჭირო მისთვის აუროსი და ვეჯლისხმიერი მოპყრობა. ერთად ვეცდებით.

გავიდა შიშითა და დამბულობით სავსე დღეები.

ერთხელ გაის სანახავად მისულ სერგოს, ექიმი მზიარული სახით გამოეგება და გაის გადარჩენა მიულოცა.

კარგა ხანია სერგო ასეთ კარგ გუნებაზე არ დაბრუნებულა შინ. უნდოდა ხმავალა ეცვირა, ყველას, ყველას გაეგონა, რომ ვინა არ მოეგებოდა. მაგიაზე გაის დღიური მოხვდა ხელში. ეს დღიური მას გაის ღღამე გადასცა — წითელყვანიანი რვეული, რომელიც ოდესღაც მან აჩუქებია... „შინ მივიღიდი, — ასე იწყებოდა ერთი ჩანაწერი, — ბავშვები ბუღალტერობა; ეზოში ონკანის ქვეშ დანახდა და წუწავდნენ. შემეცოდა, გამოვიტრეკე, ზურბებს მივუტყვი. მოარჩენს ექიმი აბოლოტი. ბიჭების მთელი ვროვა გამომიდა: ქურდი, ქურდი! — მომბრძნობდნენ. ვიღაც კაცს მართლა ქურდი ვგებოდი, წინ გადამიგა, მე კი ხელიდან დავუხსნობი. რა სასაცილოა“. სერგომ შუბლზე გადაისვა ხელი, რატომ აქამდე არ ვიკითხა დღიური?

„მთელი ღამე ქუჩაში დავგებტილობდი. სახლში დილით მოვიდი. მამინაცვლო... შერეე რაა, განა ჩემს მეტს არავისა ჰყავს მამინაცვლო? მაგრამ... აბოლონი?! რა აქვს დედაჩემს მამათან საერთო?“

„დღის ფეხის ხმაა. შემოვა თუ არა? ვერ ვკანობს დედა, რომ გულისფანქვლით მიჩჩერებდნარ კარს. როდის ვაღაღებ, მომიალოებს და თავს მხარზე დამაყარნობს. მთელი ტანით ცანკალებს. ის და აბოლონი რაღაცზე ხმადაბლა ლაპარაკობენ. ნება რას ეუბნება აბოლონი, რომ დედა ასე იციონს. მიწყუდა ნაბჯის ხმა, დიკვირდა იმედით, დედა არ შემეცოდა.“

„ღღამე გავიგე, — ჩემი გაკეთებული მუსიკალური ინსტრუმენტები პიონერთა სასახლეს ბროსისლის გამოხედავზე გაეგანგინა. მივფრინდი ხალხში, მიხილოდა დედისთვის მეგობრებინა, მაგრამ აბოლონი მთელი საღ-

მო შინ არის. დედასთან ვერ შევედი.

დღეს უფრო მეტად ვიგობი, რომ მე ხელს ვუწო ამ აღმანიებს. მასწავლებლთან წვედი, ქვეყნის შეცნობილი განათვლები ვეწავრა როგორ მინდოდა შეესულიყო. ვერ გაგებდი. მასწავლებელი იმის შენდებ მეუბნებდა, რაც ალკამე ღამით ნათელის საღებურზე ხმავა.“

„როგორ მინდა ვუყვარე ვინმესა, ძალიან ვუყვარე. მაგრამ მე უკვე აღარავის არ ვუყვარავ, აღარც დედას, აღარც მასწავლებელს, აღარც ამხანაგებს. უნდა ვეგობო ისეთ ადვოლას, სადაც არავინ არ მიცნობს.“ — აქ წყდება გაის დღიური.

მეორე დღეს სერგო საკლასო ოთახში რომ შევიდა, კლასში ისეთი ხმური იღვა, ბავშვებმა მისი შესვლა ვერც კი გაიგეს. სერგომ ხმას აუწყა, მაგრამ ბავშვები უფრო აყყანდნენ:

- მასწავლებელო!
- იპოვა!
- იპოვა, მასწავლებელო!
- ჩანათში ჩავარდნილიყო!
- ჩანათის გარღვეულ საჩურულში!

— ტყუილად დავაბრალეთ! სერგომ უკვე ვერ გაიგო, რას ეუბნებოდნენ.

- საწყალი ვია!
- სისულელე ჩავიღინეთ!
- არც ვიცივთ! — უკანასკნელმა სიტყვებმა მთარახის სიმწვავე აგრონიბიხეს სერგოს. წამოხდა, მავადას ხელი დაპყრა. ბავშვები შეავართო მასწავლებლის აფეთქებამ. გაჩუბდნენ, თავი-თავითი ადვოლები დაიკვირეს. სერგო აჩქარებულ ნაბიჯებით ბოლოს სცემდა, ბოლოს შეხერხდა და ჩავარდნილი ხმით თქვა:

— ნონა, ამისხენი, რაშია საჭმე? — ნონა სწრაფად წამოხდა. მასწავლებლის წინ გაჩერდა, უეცრად ცრემლები ღამაღებული გადმოსცვიდა.

- იმდენი ვეებე!
- გეკითხები, რაშია საჭმე?
- მე ვიტყვი, მასწავლებელო! — წამოხდა ალკა.
- დაეკე!

— მე ვიტყვი, მასწავლებელო! — ახლა ზურბები წამოხდა. — ნონამ ფული იპოვა, გარღვეულ ჩანათში იპოვა. ვინა ტყუილად დავაბრალეთ! — ზურბებს ტირილი წასკდა.

— მე არ ვიცი, მასწავლებლო, თუ ჩაიბა გარდევული იყო — სლუქუნებდა ნონა.

— ახლა ყველანი დამნაშავენი ვართ — თქვა ზურაბმა. მასწავლებლმა მისკენ მიიხედა.

— შენ მართალი ხარ, ზურაბ, ჩვენ ყველანი დამნაშავენი ვართ. მარტო ნონა აქ არაფერ მუაშია. დაწყნარდი ნონა. — სერგომ ატირებულ ნონას თავზე ხელი დაადო.

გავეითებულების შემდეგ სერგო საავადმყოფოში აღარ წასულა, რცხვენოდა. ახარებდა დაკარგული ფულის პოვნა. შეაკერე რუბნიკებია თავის თვის; „მაშ, ვიღა დამანაშე არ ყოფილა“, და ამის ყოველ ვახსენებზე გული სინარულით ევსებოდა.

გია და სერგო საავადმყოფოს აივანზე ისხდნენ, საუბრობდნენ. გია არც სკოლის და ამხანაგებს ასხენებდა, არც სახლსა და მამინაცვალს. სერგოს გული უხლოდა გეოსთვის გავეცხინებინა ფულის პოვნის ამბავი. მაგარა იცოდა, რომ სკოლისა და ამხანაგების ხსენება ცუდად იმოქმედებდა მასზე.

— დღეს სასიხარულო ამბავი მოგიტანე, გია!

— რა, მასწავლებლო? — გია ხელში შეაჩერდა მასწავლებელს, რომელმაც ჭიბიდან პატარა ყუთი ამოიღო.

— აი, სამკერდე ნიშანი, რომელიც შენთვის ბრიუსელის გამოფენიდან გამოგზავნა; ესეც — სიგელი! — გრავირილი გახსნა. გია სიგელს დააჩერდა.

— პიონერთა სასაბჭო არტეკის საცხურით დაგაჩილოვია.

— რა კარგია! ექვან პირდაპირ ბანაკში წავალ! — ძლივს ამოიღო ხმა გახარებულმა გიამ.

— ჩემინები უკვე სოფელში წავიდნენ, გადმოდი — ეს ღლები ერთად გავატაროთ.

— სულ თქვენთან ხომ არ ვიქნები?

— ვერ გავიგე, რას ამბობ. გია.

— რა არის აქ გაუგებარი. სახლში და სკოლაში დაბრუნება არ შემიძლია! — უკანასკნელი სიტყვები წამოიყვინა გიამ.

— აქ საადლებელი არაფერია. დაფიქრდეთ, ვაზა გამოვნახოთ.

— ვფიქრობ, მაგრამ...

— მაგაზე ფიქრი მე მომანდე. გა-

დაწყვიტე, თუ შენც წინააღმდეგი არ იქნები, ინტერნატში მოვაყვარო.

— გადლობთ, მასწავლებლო! — მცინავა თქვენ ჩემზე აღარ ფიქრობოთ.

— არა გრცხვენია, გია!

ღედა საავადმყოფოში გვიან მოვიდა. მასწავლებელი წასულიყო. ცისფერი კაბა ეცვა ღედას, ძალიან უხედაობდა. გიას გაუხარდა, სახეიმოდ მორთული ღედა რომ დაინახა.

— რა ლამაზი ხარ, დედიკო!

— მართლაც? მოგწონვარ? — ექვლუცად გაუღიმა ღედას, — შენ როგორ ხარ?

— კარგად, დედიკო, აღარაფერი მტკივა.

— მაშ, არა გვიმავს, მარტო დაგტოვო?

— საღ მიდიხარ, დედიკო?

— თუბრა, შვილო. დიდი ხანა მე დამოლონი ერთად აღარხანდი გყოფილვართ. დღეს ბილუთები მიიტანა. მომვლულ ქალს დაუპირებ, მარტო არ დატოვოს.

— არა, დედა, არავინ არ მინდა.

— მაშ, წავალ, შვილო. აბოლონი ქვევით მელოდება.

მოდო, დედიკო, გაყოცო. სასიხარულო ამბესაც გეტყობ, — გიამ ღედას ხელი მოხვია და სახე დაუყოცნა.

— წაიღე, დედა, წაიღე, მეძინება, — გაიბწუთო თვალები დახუტმა, რიცვა გაახილა — ღედა აღარხად იყო, გაფიქრდა უღარდელი ჩიტები, არც კი ჰკითხა, რამ გაახარა... გიას ორი ცრემლი ჩამოეგორდა ღოყაზე. იგრძინო, რომ მარტომდარტო დარჩა ამ ქვეყანაზე. საღდაც შორს დარჩნენ ღედა, სკოლა, ამხანაგები.

მატარებელი თბილისს უახლოვდებოდა. ვიღა ერთი თვე არტეკში ისვენებდა და ახლა შინ ბრუნდებოდა. ფაბარას არ სცილდებოდა, ბაქანს თვალს არ აცილებს. ვინ უნდა დაზავდეს? მას არავისთვის არ უცნობებია თბილისში ჩამოსვლის დღე! ჭიბები მასწავლებლის წერილი უღედას. მასწავლებელი ატყობინებს, რომ იგი ინტერნატში მიიღეს. გიას შეუძლია პირდაპირ ინტერნატში მივიდეს, — ახალი მასწავლებლები, ახალი ამხანაგები... და გია ახალ ცხოვრებას დაიწყებს. წერილის სტრიქონები გონებიდან არ

სცილდება. ამ სტრიქონებმა დაუგარგეს მასწავლებლისა და ძველი ამხანაგების ნახვის სურვილი.

„შენს გარშემო იმდენი საიღუმლო დაგროვდა, რომ ჩვენ მას თავი ვერ გავართობ, ამიტომ უნდა გვაპატიო გიაც და შენს ამხანაგებსაც“, — სწერდა მასწავლებელი. მაგრამ გიამ უყერილზე პასუხი არ გაუგზავნა, არც ჩამოსვლის დღე უცნობებია.

გია ინტერნატის ფართოდ გაღებულ კარებში შევიდა. გულს ბავშვები გააქვს. კიბის თავზე ვერძებრივად წითელი პლაკატი აკრულია: „კაცად მაშინ ხარ საქები, თუ ეს წესი წესად დარაგე; ყოველ დღესა შენს თავს ჰკითხობ: აბა, დღეს მე ვიქნარა“

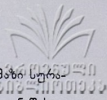
ვარაგე? — შედგა, წაითხობა, კიდევ წაითხობა. დარაგმა შეაჩერა:

— საღ მიდიხარ, ყმაწვილო!

— დიუქტორი მინდა ვნახო.

დიდ სარკეში გია მთელი ტანით გამოჩნდა; აწყურული მხრები, მისიან განდამწვარი სახე და შემწინებელი თვალები ჰქონდა. თავის ორეულს გაუყვინდა. უნდოდა მხენე და გამბედვრე შეხედულება მიეღო, მაგრამ აპარდა, — შემწინებელი თვალებით იყურებდა მისი ორეული სარკიდან.

დღერფანის ცარიელი იყო. ერთ-ერთი ოთახიდან ხმამაღალი სიტყვა დალაპარაკო ისმოდა. გიამ ღია კარს მიაშურა. მაგდლასთან ხანმოკლე სუბის, საფეხურებთან დასმული თეთრული. თეთრხალათიანი ქალი იჯდა. გა-

რწმეო რამდენიმე ქალი იღდა და შხიარულად საუბრობდნენ.

— მე ინტერნატში მიმიღეს, — თითქოს თავს იმართლებსო, ძლივს ამოღერდა გამა.

— რა გვარი ხარ?

გის პასუხზე მავიდასთან მჯდომმა ქალმა დავთარი გაშალა. — ჩვენი მოსწავლე ყოფილხარ, — ქალი ადგა, — დირექტორთან წავიდეთ.

ისინი დერეფანში გამოვიდნენ. პატარა ოთახში გამხდარი, მაღალი კაცი იჯდა, ქალოდებს ჩასცქეროდა.

— ბატონო ლევან, ახალი მოსწავლე მოვიდა.

გამხდარმა კაცმა ქალოდებს თავი მიანება, სათვალეები მოიხსნა,

კეტელ კარებთან შეჩერდა და ხმა-მაღლა დაიძახა:

— მომიტანეთ ვასალები!

— დამალი ტანის ქალი მოვიდა და კარი გააღო.

მზინა და ფართო ოთახში საწოლები ჩემწყკრივეებიანო.

— ამ ოთახის პირველი სტუმარი ხარ, — საწოლი აირჩიე.

გია ოთახში მარტო დარჩა. ერთ-ერთ ლოგინზე უხანაგროდ ჩამოჯდა. ჩემოდანი წინ დაიდო, მერე ფართოდ გამოღებულ ფანჯარასთან მივიდა. დედა და სერგო მასწავლებელი გაახსენდა: „შთ არ იციან, რომ ასე ახლოს ვარ... მალე, სწავლა დაიწყება. სკოლაში თავს მოიყრიან: ექიმი აი-

რეფანში კელეტიდან ლამაზი სურათები იცქირებოდნენ.

— კელეზე ჩვენი შინაგანაწესისა, ბანაობის შენდვებ გაციანი. — უთხრა მართამ გიას.

გია შინაგანაწესის წინ იდგა, კითხულობდა: „საბავალით სწავლით, შრომით და ყოველცეცხით ყოველმხრივ შეუწყოს ხელი კლასისა და მთელი სკოლის კოლექტივის განმტკიცებას. გაუფრთხილდეს კოლექტივის ღირსებას და პატიოსნებას“. — დიდხანს დამბორილობდა ოთახებსა და დერეფნებში: სსაადილო, კულუბი, ბიბლიოთეკა, საჯალსო ოთახები, ეზოც დაათვალიერა. სახელოსნოს კარი დაკეტული იყო, იქ შესვლა მო-

თვალეები მოისრისა და გიას შე-აჩერდა.

— მაშ, პირველი მერცხალი მოფრინდა, არა? რა გქვია, ბიჭო?

— ბატონო ლევან, ამ მოსწავლს გამო სერგო დადიოდა ჩვენიან.

— აა, ვიცი. როდის ჩამოხვედი?

— ახლა მოვიდა მატარებელი.

— სერგო სად არის?

— არ დამხვედრია, აღბათ დეჟეშა არ მიუღია, — გია გაწითლდა, თავი დახარა. ისევ ტყუილი! არა, გიას აღარ უნდა ტყუილი თქვას. არა, ახალ ცხოვრებას ტყუილით არ დაიწყებს. თავს პირბადა მისცა, აღარასოდეს ეთქვა ტყუილი.

გია და თმაშევერცხლილი ქალი დერეფანში გამოვიდნენ. ქალი და-

ბოლიტი, კრუზო, გასწი-გაქიმი, ბოლოქანქალა... სერგო მასწავლებელი გაკვეთილს დაიწყებს. ნეტავ, ვინ დაჯდება ჩემს მერცხეს? ..

კელეზე გაკრული სია ჩაიკითხა. სიაში რვა ბავშვის სახელი და გვარი იწერა, მათ შორის თავისი გვარიც ამოთვითხა. — მაშ, ესენი ამ ოთახის ბინადარნი არიან? მოვლენ ბავშვები, დიაკვიებენ საწოლებს და, არც ერთი არ იქნება გიას ნაცნობი. — ფიქრებიდან ქალბა ქალბა გამოარკვია, რომელსაც მართოს ეახსდნენ.

— ნამგზავრი ხარ, შეილო, ბანაობა მოგიხდება.

გია მორჩილად გაჰყვა. გრძელ დ-

უნდა, ფანჯარაში შეიჭირება. თავისი პატარა სახელოსნო გაახსენდა. დედის შეუთვლის — ხელსაწყობი მოუტანის.

გიამ საწოლი ოთახის ყველა ფანჯარა გააღო და დაწვა. გარშემო სიჩუმე იყო, ქარი არხვედა ფანჯარასთან აწვილი ჩინარს. ყოველ შერბევებზე ფოთლები ფანჯარაში იჭვრიტებოდნენ. მგზავრობითა და ახალი შთაბეჭდილებებით დადილს მალე ჩაეძინა.

სამი დღეა, რაც გია ინტერნატშია. არავინ არ მოაკითხა. მატრულმარტოა. გულში მიიფერულა იმედის ნაპერ-

— არა, მასწავლებელი, კვლავ იტრუა ვიამ.

— ნასადილეს გავანთავისუფლებ, წადი და ინახულე.

ნასადილეს გიას ინტერნატიდან წასვლის უფლება მისცეს. ვია კუხა... ში გამოვიდა და ნელი ნაბიჯებით გააყვა.

სერგო მასწავლებელი ავად არის. წევს. ნეტავ შეეძლოს გიას მისი ნახვა. აქედან მასწავლებლის სახლი მასწავლებელთან ვერ მივა. არ შე-შორს არ არის. მაგრამ — არა, ვია უშლია იმის დაიწყება, რაც მოხდა. მამრა უნდა, რომ მიღის? აღარ წა-ვა, არც არასოდეს დენახებმა სერ-გო მასწავლებელს. დირექტორს რა უთხრას? ისეც იტრუოს? როდემდე უნდა იყოს ასე? რამდენჯერ დაი-ფიცა — ტყუილს აღარ ვიტყვი!

იმ დამეს დიდხანს ტრიალებდა ლოჯინში, არ დაეძინა, ვერ გააძაყვი-ტა, რა ეთქვა დირექტორისათვის. შეიძლება, სერგო მასწავლებელმა ისეც დარეკოს.

წამოხტა, მიაყურა. დირექტორს მორიგის ფენის ხმა არ ისმოდა. მო-რიგეს, ალბათ, ახლა სძინავს. ინ-ტერნატში მარტო ვია არის, რად უნ-და ერთ კაცს მორიგე. სინათლე ან-თო. მაგიდას მიუჭდა. პორტფელი სწრაფად ამოქექა, წერა დაიწყო: — ძვირფასო მასწავლებელო მე ჩამო-ველი და ინტერნატში ვარ. მაგრამ თქვენთან ვერ მოვედი. თქვენი წე-რილის შემდეგ არ შემეძლო. თქვენ ეს უნდა გამოგოთ. ჰრილობა, რომე-ნიც თქვენ და ჩემმა ამხანაგებმა მო-მაყენეთ, ძალზე მტყვენულთა.

თქვენ გეჭაგრებათ ისეთი აღამი-ანი, რომელიც ცრუობს. მეც ჩემ თავს პირობა მივეცი: ტყუილი აღარ ვთქვა. ვთხოვთ დამეხმაროთ, ნუ მი-ძულვთ კვლავ ვიცრუო. არასოდეს მიამაჯობოთ და არც დამირყიოთ. — წერა დაათარა, თავისუფლად ამო-ისუნთქა, ლოჯინში შეწვა და თავზე სიბანი წახსურა.

ინტერნატი გამოიცივებდა, მოდი-ოდენ და მოდიოდენ ბავშვები: მზით სახელამწვარნი, თვალთებამ-წყინებულნი...

მასწავლებელსაც და აღმზრდე-ლებსაც განსაკუთრებული ზზიარე-ლება დაეცოთ. ყველაფერი იცი-ნიოდა და ყველაფერში სიხარული იგრძნობოდა.

წყალი ყველამ დაიფიცა. გამოიღწიეს უკრადღებით ჩაჩერდა, წა-კითხული ვერ გაიგო, კვლავ თავიდან ჩაიკთხა.

ბიბლიოთეკაში მართა შემოვიდა.

— ვია, გკითხულობენ — ვია უე-ცრად წამოხტა. გულმა ბაგებოჯი და-უწყა: „ღედა თუ სერგო? ღედა თუ სერგო?“ — მართა დირექტორის კაბინეტში შეუძღვა, დირექტორი ტელეფონის მიღს ჩასახიდა:

— აუცილებლად, სერგო, დარდი ნუ გაქვს.

„სერგო მასწავლებელი ურეკავს“. დირექტორმა ვია დაინახა, ხელს

დაუქნია. ტელეფონის მილი ყურიდან მოიცილა. — მოდი, მოდი, სერგო გკითხულობს. — ვიამ ტელეფონის მილი ჩამოართვა, კანკალმა აიტანა, მიღს ყურთან მიტანა გაუჭირდა. — დაელაპარაკე, რა დაგემათა, ტელე-ფონით ლაპარაკი არ იცი?

— როგორ არა, მაგრამ... გამთშა ვიდაცამ, — დაბნულად ჩაილღ-ლულა ვიამ და მილი დიდო.

— შენთან ლაპარაკი უნდოდა, ავად ყოფილა, ვეღარ მოვაციონა. — შეწულდა დირექტორი. — ტელეფონის ნომერიც არ ვიცი, შენ არ იცი?

გია გაახარა ახალი ამხანაგების მოსვლა, საძინებელ ოთახში, მისი ლოგინის გვერდითა ლოგინზე, ვიღაც ბიჭი დაბრლითა და პატარა კარადაში რაღაცას აწყობდა. ბავშვები საწოლებთან ფუსფუსებდნენ. ფუტურის სკასავით ყრულ გუგუნებდა მთელი ოთახი.

გია საწოლთან მივიდა! ზედ ჩაოჯდა. მისი მეზობელი წამოდგა, გიას ფართო, თავლისფერი თვალები მიამყრო, გაუღიმა. თეთრი, მოგრძო მძივებით ჩამწკრიბული კბილები ჰქონდა. ნათელი ღიმილი უხლებოდა-მის ფერმკრთალ სახეს.

— მეზობლები ვყოფილვართ, — ისევ გაიღიმა, საწოლზე ჩამოჯდა. ფეხებს უდარდევალ იწვევდა და, თითქოს იცის, რომ ღიმილი უხლებოა, დაუსრულებლად იღიმებოდა. — ახალი ხარ? — გიამ თავი დაუქნია. — კარგია ინტერესი?

— ძალიან კარგია! — მე კი სახლში მერჩია, — ბიუსკითლი თვალებში ნადევლი ჩაუღდა. — მაშ, რად მოხვედრი?

— დედა არა მყავს, ბებიია ავად გახდა...

სალხმის ზარმა ლაპარაკი შეწყვეტინა. — საუზმეზე გვეძახიან, — აუხსნა ზარის მნიშვნელობა გიამ. ისინი კარებდასაყენ გუგუნდნენ. ბიუსკამხდარი იყო, ოღონდ მხრებში მოხარული. შავი, ხუშუქო თმები ჰქონდა.

— ერთად დავსხდეთ! — ხელი ჩაპკიდა ბიუსკა გიას. ისინი ხელის დასაბანად წვიდნენ ონკანისაკენ.

— რა გქვია?

— გია. შენ?

— სერგო. — გიამ უეცრად გაუშვა ხელი ბიუსკს და მთელი სახე გაუწითლდა.

— რა იყო. არ მოგეწონა? ბაბუას

სახელია, ბებომ დამარქვა, ბაბუა ცოცხალი აღარ არის.

გია ჩუმად, თავდახრილი მიხუცებოდა ბიუსკს.

უცებ გაიბრინა სწავლის დაწყებიდან პირველმა კვირამ. შაბათს ვისაც სერგილი ჰქონდა, შინ წასვლის ნება დაართეს. ბავშვებს შეეძლოთ ორშაბათს დილაღედ შინ ყოფილიყვნენ.

გია ფანჯარასთან იდგა, უყურებდა, როგორ ვარბოდნენ ბიჭები ტროლეიბუსში ჩისაქდომად. ლოგინთან მივიდა გულაღმა გაწყდა. მზის სხივები თანდათან აიკრიადა ოთახის და სინდრე დავუფლა იქაურობას. ასევე სინდრე ეუფლებოდა გიას დედაზე, სერგო მამაყვებულზე.

ორშაბათ დილით გია შინიდან დაბრუნებული ბავშვების კრიაშულში ვამაილიდა. სერგო ვაბრწყინებულმა სახით წამოვიდა მისკენ:

— წუხებ დაბრუნდი, გია?

— მე არასად არ წაქსულვარ!

— რატომ?

— დედა აქ არ არის, — გიამ ბავშვები მოუშვა, კიდევ სიკრულ!

ბიჭებმა ხელახანთები მოიხჩრიკეს, ვინ — ვაშლი ამოიღო, ვინ — ხაჭაპური, ვინ — მსხალი, ყურძენი, — ყველას რაღაც მოეტანა შინიდან.

სერგომ ვეებრეთელა ბროწყული გაუწოდა გიას.

— ბებომ გამომატანა და მიიბრია: — ბიუსკს ყველაზე კარგ ამხანაგს მიუტანეო.

ზარი დაირეკა ბიჭები სასწავლო ოთახებისაკენ გაიქცნენ.

სალამოზე სერგო გიას კვირა დღის ამბებს უყვებოდა:

— ბებო სულ წვეს. მე ჩემი საწოლი მის საწოლთან მივადგი. მისი ხელი ხელში მეჭირა და ისე დავიბი-

ნე. დილით მამამ ცერკში წამოიყვანა. ზოლოლოვური ბაღშიც ვიყავით. ბიჭუნები მოუყვანიათ, როგორ დაიკვირებინათ! სილიოც ვნახე. საბავიო გზითაც ვინდუნდა, მოსაძვრა. მაგრამ ბებომ არ გაბიბოდა, უნდოდა მასთან ვყოფილიყავით. — გიას ზოლოლოვური ბაღი გაახსენდა, მოხუცი მერკავე, თავისი ამხანაგები. სერგოს ჩერჩულს ყურს აღარ უვღებდა წარსული დღეების ყოველი მოვონება ტკივილს აგრძნობინებდა. ნუთუ წარსული, ის ამხანაგები, რომლებიც საღვაც შორს დარჩნენ, უფრო საყვარელი იყო მისთვის?!

— ბებოს დავბრინდი, მომივლო შაბათს სახლში წაგიყვანო. ბებოს უნდა ნახოს ჩემი კარგი ამხანაგი. ხომ წამოხვალ? ბებოს აქ მოსვლა არ შეუძლია, — სერგოს ჩერჩულს ზიამ გიას ფიქრები შეაწყვეტინა, — ხომ წამოხვალ? — არ ეშვება და სერგო. — დედაშენი ჩამოვა შაბათს?

— არა.

— მაშ, უსათუოდ წამოდი. მამა საბავიო გზით წაგიყვანს. ყოფილხარ?

— არა.

— არც მე ვყოფილვარ, — სერგოს ხელები თავვეშ ამოვიღო და თვალებში მერჩითვის მიეშტერებინა, — რა კარგია სახლში, როგორ ტკბილად მეძინა. აქ როცა სიხუშეა, თავი სახლში მგონია, ბებოს გვერდით. შენ შენია არა გყავს?

— არა.

— დედა ძალიან გიყვარს?

— ძალიან.

მეორედ დღეს გიამ თავისუფალი დრო დღურის მოხანდომა. საავადმყოფოდან გამოსვლის შემდეგ დღური პირველად აიღო ხელში.

(დასასრული შემდგომ ნომერში)

მანონ აკოფაშვილი,
თბილისის 77-ე საბ. სკოლის
X კლასის მოსწავლე.

ქვეყნი ეზო

არ ვიტყვი, რომ ჩვენი ეზო ყველაზე კარგია მთელ თბილისში, მაგრამ მე მაინც ყველაზე ძალიან მომწონს, რადგან ამ ეზოში დავიბადე და აქვე ვიზრდები; ისე კი — ჩვეულებრივი ეზოა. შუა მოვლო ოცანია, ხოლო კედლების ასწვრივ — ყვავილები და ხეები. ყველაფერზე მეტად ჩვენი ასწლოვანი ჰადარი მომწონს. რაც თავი მახსოვს, სულ ბებერია. ეს ჰადარი აპაჩიემ დაურბავს. აქა-იქ ქერტი შეახმა, მაგრამ ჩრდილი ძველებური აქვს და შრიალიც ძველებურად იცის.

ჩვენი ეზოს ბაღს სამი ვუვლილი: მანანა, გია და მე. ჩვენ მზიასაც ვთხოვეთ, მასაც მოვლო ყვავილებითაჟეის, მაგრამ უარი განაცხადა: — მე არ მცალია, მუსიკაში ვმეცადინებო. ძია არჩილის დახმარებით ჩვენ ჰადარის ძირში დავდგით მრგვალი, თვითნაკეთი ხის მაგიდა და სკამი, ხოლო ყვავილებს დამტვრეული აგურების ღობე შემოვაკეთეთ.

დეიდა თამარი სამუშაოდან დაღლილი ბრუნდებდა და ხშირად ზის ჩვენს სკამზე.

ამას წინათ, ეზოში დავრგეთ ალვის ხის ნერგე. ძია არჩილმა თქვა, — როცა გაიზრდება, კარგი ჩრდილი ეწებება. ერთ დღეს ვბედავთ, რომ

ორკაბა ტოტი მოჭრილი აქვს. გვიწყინა. არავინ არ გამოტყდა. მომეჩვენა, თითქმის ზურაბი გავიოლდა, მაგრამ ხმა არ ამოიღო. ერთ დღეს, სკოლიდან რომ ვბრუნდებოდი, ვხედავ: ზურა, დანიო ხელში, ქურდულად მიიპარა ალვის ხისკენ. მე კიშკარს მოვყავარ და ჩუმად ვუთვალავთვლებდი. ის უკვე მიუახლოვდა ხეს და დანის დასმა დააპირა, რომ საფრისად გამოვევარი და ხელში ვწვდი.

— საძაგელო! — ვუყვირე, — როგორ ბედავ, რას გიშავებს?! — და დანა ხელიდან გამოვგლიჯე.

ზურაბი დაიბნა და წაილულულა:

— არა, ისე... იცი რა, არ მინდოდა, ქეთინო... მამატე, გეხვეწები. — ამ სიტყვებით შინისკენ გაიქცა. მეც სახლში ავიდი. დედას უკვე გა-

ეშალა სურბა, ეზოში აღარ გამიშვა. ხელები დავიბანე და ვიხადილე, ხოლო შემდეგ ბანდი და სარწყავი ავიღე, ბაღში ჩავიდი. იმ დღეს ჩემი მორიგეობა იყო. ზურაბი დავინახე. კმაყოფილი სახე ჰქონდა. ციოქრე, — ალბათ ისევ ტოტები დააპირა ალვის ხეს-მეთქი. ახლო მივივიდი, დასერილი ადგილი ბანდით შენვია და ხეს ძირს უბარავდა.

— იცი რა, ქეთინო, მეც თქვენთან ერთად მოვუვლი ბაღს, კარგი? — მითხრა მან და თვალები გაუბრწყინდა.

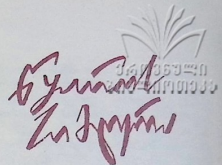
— კარგი, კარგი, — ვუბასუხე და ყვავილების მორწყვას შევადმიტე.

— ქეთინო, მზიასაც სურს თქვენთან შემოერთება, აგერ, სადა დავს, — მითხრა ზურამ და აივინსკენ გაიშვირა ხელი,

— ჩაოდი, — ხელი დავუქნიე მზიას და გავუღიმიე. მაღლა ეზოში ჩამოვიდა და ჩვენსკენ გამოიქცა.

მას შემდეგ ჩვენ საუკეთესო მეგობრებც ვართ: მე, მზია, გია, მანანა და ზურა, — ყველანი ტყის მემგობრები ვავდებით.

დაიხ, ყველაზე ძალიან მიყვარს ჩვენი ეზო. სიმართლე რომ ვთქვა, ყველაზე ღამაში მაინც ჩვენი ეზო მგონია!

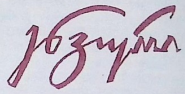

მთებზე მოვრბივარ, მოვხტუნავ, მოვიმღერ, მომიხარია!
გადმოვირე ვლები,
მინდორი, მთა და ბარია!

მთებმა გადიგდეს ზურგიდან
ფაფუკი თოვლის საბანი;
მა თავს მიკრავს ღამაში,
მიღმის იასამანი.

მე მხიარული წყარო ვარ,
მოვდივარ, მომიხარია!
გადმოვიმღერე ვლები,
მინდორი, მთა და ბარია!

ზაურ შატახვილი,
ატენის სკოლა-ინტერნატის
IX კლასის მოსწავლე.

მოდის ენგური, მოედინება,
აქაფუებული შმაგი, მიქინვარი,
მოღის ამაყად, მომსურება,
მაღალ მთებიდან ჩამომდინარი,

მდინარე გიკი, შეუბოვარი,
მუდამ მრისხანე და ამღვრეული,
სახლისოდენა ქვეს მოაკურებს
მისი ტალღები ბრავმოჩეული,

მოედინება ამაყი, დიდი,
ქეჩოყრელი, მაღალმზინი,
ვერ ეგუება და ვერ იჯერებს,
რომ იმორჩილებს ადამიანი!

დომიკო გურჩიანი,
მეტხის რაიონის ეტერის საშუალო
სკოლის VI კლასის მოსწავლე.

კარებამდე მიგაცილებს, შიგ არ შემოგყვება.

ღირიანზე ყუწწით შევდგი ბიჭი მუცუღვანიერი, რაც მივეცი, ღირს გადასცა, თვითონ დარჩა ცარიელი.

აწინწილ-მაწინწილა, პაწია და ხმაწინწილა.

სული — სხვისი, ტყავი — ჩემი, ფეხსა მკრავ და გავიქცევი.

არის პატარა და ყურიანი, ხან უკუღლა, ხან კუდიანი.

სენეხი

ჩარა მლიქო ლაბაუჩია, საგურამოს მ-წლიანი სკოლის VIII კლასის მოსწავლემ.

გარსტანოვ ზეპა

მარინე თორღია, ზუგდიდის 1-ლი საშუალო სკოლის VI კლ. მოსწავლე.

გაზაფხულის დილა იყო. ჯერ კიდევ ძილ-ბურანში იცოვო, რომ ადინიდან უღურტული მომდგა: ქიკ-ქიკ, ქიკ-ქიკ. გახარებული წამოვბედი ლოჯინიდან და გარეთ გავვარდი. ამისრულდა ნაგებრა. მოფრენილა ჩემი მერცხალი და სახურავის კიდებზე ჩამოვვარდი.

უცერად, მერცხალმა ფრთები გაშალა, ჩვენს სახლს რამდენჯერმე გარს შემოუფრინა. მერე კი ისევ ძველ ადგილას ჩამოვდა და საწყობობდალ აქვივდა. ჯერ ვერ მივხვდი, თუ რამ დაამწუხრა ჩემი გულმოდგინე. მერე ერთმა ფიქრმა გამიფლავა თავში: შემოვლ-გომავლ ჩვენი სახლი შევაკეთეს და, ვაითუ მერცხლის ბუდე დაანგრინო? მართლაც, ბუდე არსად ჩანდა. მაილან მეწყინა, არ ვიცოდი რა მექნა, რით გამეზარ-თლებინა თავი, მის ბუდეს რომ ვერ ვუპატრონე, ვერ დავაზღვედ-რე უფინებელი...

ბოლოს, ვადღეწვივითე — ძია ილია მეხანა და მეკოხა, სახლის შეკეთებისას მერცხლის ბუდე თუ შევამჩნიეთ და რა უყავით-მეთქი.

მამინვე გავიქციე. საბედნიეროდ, ძია ილია შინ დახვდა. ჩე-

მი მისვლის მიწეზე რომ გავიგო, გაიღმა და მითხრა: — როგორ არა, ბიძო, ენახე. მერცხლის ბუდის დანგრევა არ შეიძლება და მე იგი არ დამინგრევია, პირიქით, კარგ ადგილას შევიხანხე. აი, წაგუევი და გავჩვენებ.

წამოვდილი. ძია ილიამ სახლს კიბე მიადგა, ზედ ავიდა და სახურავსა და ჭერს შორის ხედი შევხე. სულ მალე, მის ხელში, ფიცრის ნაჭერზე მიკრული ბუდე დავინახე. ძია ილიამ ის ფიცარი, ბუდელა, ძველ ალაგას მიაშავრა და ძირს ჩამოვიდა.

უსაზღვროდ ვიყავი გახარებულ-დი, მაგრამ... ჩაჩდება თუ არა მერცხალი თავის ძველ ბუდეში? მოლოდინში ვუდი მიფანქვალედე. იქაურობას გავეცალო და ოთახში შევედი. ცოტა ხნის შემდეგ წყნარად გავიდა აივანზე. ავიხედე მალა და... სიხარული-სავან კინალამ შევევირე; ჩემი მერცხალი თავის ძველ ბუდეში ჩამედარიყო.

ერთხანს წყნარად იჯდა ბუდეში, შემდეგ ერთი მხიარულად შეეჩიქეკეა და ჰაერში გაიხივარდა. მიხლოდა კიდევ დიხანს მეტყი-რა, მაგრამ უნა არა მრჩებოდა. დამშვიდებულმა ვისაუბრე, წიგნებში ჩანათში ჩავაღავე და სკოლით-სავენ გავსწიე. ყურში კი სულ მერცხლის სიმღერა ჩამეხიოდა: ქიკ-ქიკ, ქიკ-ქიკ, ქიკ-ქიკ...

მონავარდე, მოწურულე, ქარზე ნახე, ქარზე ლბილი, ხმა — სათუთი, ხმა — ნარნარი, — ჩვენს სენეხში შემოქერილი...

ხან გვეწვევა აივანზე, ხან მინდორში, ხან ბაღნარში. შევინის კრძალვა და სინაზე, სიმსუბუქე მიმოხვარსი.

უებარი მალამოა მინდღერების და ქედებისა, ის თავისით არ ამოვა — ფრთებს მოპყვება მტრედებისას.

ზინანა ბოლამი, ქუთაისის პიონერთა და მოსწავლეთა სახახლის ნორჩ შემოქმედთა წრის წევრი

უკანმონე ლეკი

ჩვენს ეზოში დარბოდა პატარა ლეკი. არ ვიცოდი — ვისი იყო. ჩემმა ამხანაგმა თქვა: — მოდი, სახელად უპატრონი! დავაჩქვითო. დავთანხმებდი. ყველას უნდოდა, ლეკვი სახლში წაეყვანა. კინალამ წავინახუბეთ. ბოლოს, ვადღეწვივითე, ბის ძირას ლეკვისთვის სახლი აგვეშენებინა. გავიქციეთ სახლში, მოვიტანეთ ყუთები და იარაღები, დავიწყეთ მუშაობა. უფროსები მოგვიმხარნენ. სულ მალე მშენებნიერი, კოხტა სახლი დავედგით ჩვენს უპატრონოს. თამრიკოს ბებიამ ძველი ბალოში მოგვცა „უპატრონოს“ საწოლისათვის. რამდენიმე დღეში კარგი მოვლით, უპატრონი მოკეთდა, გასუქდა. ყველას შეგვიყვარდა, ისიც ყველას გვეფერებოდა. ბურთის თამაშის დროს უნდოდა ვეგებოდნოდ, ყველას გვეყვარდა და არ ვუწუხებოდით. ერთ დღეს, მე ბიჭებს ვუთხარი — მოდი, ბიჭებო, ვადავარკეთ სახელი ამ ჩვენს უპატრონოს! — ანდენი პატრონი ვყავართ, რატომ უნდა ერკვეს ეს სახელი, ცოლი არ არის ამ ბიჭებს? — იმ დღის შემდეგ ლეკვს „მურიას“ ვეძახით.

ზინან ბიჭიანა, თბილისის 58-ე სა. სკოლის III კლასის მოსწავლე.

სუ ქნი და ენციკლპედის ქისკრსისი

მხატვარი ზურაბ შორჩინიძე

მეფე ჯონის უღმრთებლობის ამბავი მთელმა ინგლისმა იცოდა. იხივ იცოდნენ, რომ მეფე შეძლებულვებს ვერ იტანდა და თავისზე მდიდარ კაცს ინგლისში არ გააქაჯანებდა.

ერთხელ ჯონმა ყური მოჰკრა: ენციკლპედის ებისკოპოსი დიდი სიმდიდრის პატრონიაო. ხალხი ამბობდა, რომ ებისკოპოსს ზღაპრულად მორთული უწარმარაჩი სასახლე ჰქონდა და ასობით გუშავი და მსახური მუყავდა; იმასაც ამბობდნენ, ებისკოპოსის მსახურებს ყელზე ოქროს ძეწკვები ჰქონდათო.

ჯონი გაჭავრდა. მისი აზრით, ამგვარი ცხოვრების ღირსი მხოლოდ თვითონ იყო. განრისხებულმა ებისკოპოსთან კაცი გაგზავნა და სასახლეში მოაყვანინა.

— ამბობენ, თქვენი სასახლე მეფისაზე დიდი და მდიდარულიაო, რას იტყვით, მართალია? — შემპარავად იკითხა ჯონმა.

— რას ბრძანებთ, თქვენო უდიდებულესოხავ, — მიუგო ებისკოპოსმა. — მე არც ისე მდიდარი კაცი ვარ და, ისეც არ იყოს, უპატიოსნო გზით ხომ არაფერი შემიძენია?

— მაგითი რისი თქმა გინდათ? — წამოერთო ჯონი, — მე ხომ არ გადამოქარით იტყვა? თუ ასეა, თავზე დობისათვის სიკვდილით დაისჯებითო.

— მომიტევით, მილორდ. რასაც ხალხი ლაპარაკობს სულ სიცრუეა, დვთის გულისათვის ნუ დამსჯით, — შეევედრა ებისკოპოსი.

— ვთქვი და გავთავი. — მოუტრა ჯონმა, — თუშცა არა...თუ ჩემს სამკითხვარე დამაკმაყოფილებლად მიპასუხებთ, სიცოცხლეს შეგიწარმინებთ, თუ არა და...
მეტო რა გზა იყო, ებისკოპოსი დათანხმდა.

— პირველი, — დაიწყო ჯონმა, — ზუსტად მითხარით ჩემი ღირებულება; მეორე — გამომიანგარიშეთ რამდენ ხანში შევძლებ მთელი დედამიწის შემოვლას, და ბოლოს, გამოიყნით რაზე ვფიქრობ ამ წუთში.

ებისკოპოსი გამოუვალ მდგომარეობაში ჩავარდა. მას არც ერთ კითხვარე არ შეეძლო პასუხის გაცემა. პასუხების მოსაფიქრებლად მეფეს სამი კვირის ვადა თხოვა. მეფე დათანხმდა.

დაღონებულმა ებისკოპოსმა ოქსფორდს მიაშურა, შემდეგ კემბრიჯის პროფესორებიც ინახულა, მაგრამ ამაოდ, ვერც ერთი გამოჩენილი მეცნიერი ვერ დაეხმარა.

დანიშნულ დრომდე კი რამდენიმე დღედა იყო დარჩენილი. სასოწარკვეთილი ებისკოპოსი შინ ბრუნდებოდა; ფიქრებში წასულს მოულოდნელად შინ შეერეხა მისი მეცხვარე, რომელიც იქვე, გზის პირას ცხვრებს მიერთებოდა.

— კეთილი იყოს თქვენი მოზრანება! — შესძახა მეცხვარემ, — სასახლეში რა ამბებია?

— ძალიან ცუდი, — მიუგო ებისკოპოსმა, — სამ დღეში სიცოცხლეს უნდა გამოვეცხადო. მეფის კითხვებს სწორად თუ ვერ ვუპასუხე — თავს წაშაპრობენ.

— კი მაგრამ, ახეთი რა კითხვებია? — გაეცინოვა მეცხვარემ.

— ჭერ, მეფის ღირებულება უნდა დავაწუხო; შემდეგ უნდა გამოვუანგარიშო — რამდენ ხანში შემოვლის დედამიწას, და ბოლოს, მისი ფიქრებიც უნდა გამოვიცნო.

— გულს ნუ გაიტებს, — გაამხნევა მეცხვარემ, — ხომ გაგვიანიათ, როგორც სულელსაც შეუძლია ბრძენს ჭკუა აწაყავლოს. მომეცით თქვენი ცხენი, ტანსაცმელი და გამოვიღო მსახურები. თქვენს მაგივრად დოლონს მე გავმეზავრებ, მეფეს ვეახლები და მის კითხვებზედაც ვუპასუხებ.

კიხე	საბურთო
ქაბარი	საბურთო
მე-13 გვერდზე	საბურთო
მოთხოვნილი გამოცანების პასუხები:	საბურთო
	საბურთო

ეპისკოპოსს არაფრად ეპიტნავა ის ამავე, რომ მისი მეცხვარე შეძლებდა პასუხის გაცემას იმ კითხვებზე, რომელთაც თვითონ ვერაფერი მოუხერხებდა. მაგრამ სხვა გამოსავალი რომ არ იყო, მეცხვარის რჩევას დაჰყვა.

მეფემ ეპისკოპოსი ცივად მიიღო. მეცხვარე მეფეს მღაბლად მიესალმა და, — შზად გახლავართ, თქვენი უდიდებულესობაო, — მოახსენა.

— მიასუსხეთ პირველ კითხვარე: რა ვლირვარ მე?

— ჩვენში, — დაიწყო მეცხვარემ, — ერთი მონეტა; რომელსაც სუვერენს* ვეძებთ, 20 შილინგი ღირს; მეორე მონეტა, რომელსაც კრონს** ვუწოდებთ — 5 შილინგი; სუვერენს გამოკლებული კრონი 15 შილინგად ფასობს. მაგრამ თქვენ, თქვენი უდიდებულესობავ, თვითონ სუვერენი ბრძანდებით. მაგრამ თქვენ და, რაღა თქმა უნდა, კრონიც (გვირგვინიც) ვამშვენებთ. ასე რომ, თქვენი ფასი ზუსტად 25 შილინგია. პასუხმა მეფისა და კარისკაცების მხიარული სიცილი გამოიწვია.

— არ მეგონა, თუ ასეთი პატარა ფასი მქონდა, — ჩაეცინა მეფეს, — მაგრამ თქვენი მსჯელობა ლოგიკურია და პასუხიც სწორად ჩავეთვლებთ. ახლა, ბატონო ეპისკოპოსო, მიპასუხეთ, რამდენ ხანში შევძლებ მთელი დედამიწის გარს შემოვლას?

— ესეც ადვილია, თუ თქვენი უდიდებულესობა მზეს ახეყება და მასთან ერთად იმოგზაურებს მთელ დღეს ისე, რომ ერთი წუთითაც არ ჩამორჩეს. მაშინ მზის მეორედ ამოსვლამდე, 24 სათის განმავლობაში, მთელი დედამიწას მოივლიდით.

— მართლაც გონივრული გზაა, — გაეცინა მეფეს, — მაგრამ თქვენ უკანასკნელი და უძნებლესი კითხვა კიდევ დავჩაჩათ; მითხარით, რაზე ვფიქრობ ამ წუთს?

— ო, ეს ყველაზე იოლი კითხვაა, — თქვენი უდიდებულესობა ფიქრობს, რომ მე კენტერბერის ეპისკოპოსი ვარ, მაგრამ თქვენ სცდებით, მე მხოლოდ მისი საწყალი მეცხვარე ვახლავართ.

* სუვერენი — 1. მონარქი, სუვერენი; 2. მონეტა, რომელიც ერთ ვირვანკა სტერლინგს შეიცავს (20 შილინგი).

** კრონი — 1. გვირგვინი (მეფისა); 2. მონეტა, რომელიც 5 შილინგს შეიცავს.

მეცხვარემ სწრაფად გაიხადა მდიდრული სამოსი და ყველამ აშკარად დანახა, რომ მათ წინაშე კენტერბერის ეპისკოპოსი არ იდგა.

მეფე კმაყოფილი დარჩა მეცხვარის პასუხებით, თვითონ იგი გულუ-

ხვად დააქილდოვა და აღუთქვა, რომ მის ბატონს, კენტერბერის ეპისკოპოსს სიკვდილი აღარ დანჯიდა.

ინგლისურიდან თარგმნა
მანანა კაპაძემ,
57-ე სპ. სკოლის მოსწავლემ.

მეტეა ჯათა

სმელ-სმელი მეტლე დათა იჯდა ქარ-
კში გამოწყობილს ხელეზუც თბილი
ხელთათმანები ეცვა, სადავეს ეწეოდა და
ცხენს მალ-მალე ურტყამდა მათრახს,
ეტყობოდა — ეჩქარებოდა. სკოლისკენ
მიმავალ ფირუსს ბეგრჯერ შეხვედრია
დათა თავისი რახახა ეტლით, მაგრამ
მეეტლეს თითქმის ყოველთვის ეჩქარე-
ბოდა რკინიგზის სადგურზე, დ საწყალ

ენიო ბეხარაშვილი

მატყარი ჯივალ ლოლუა

სკოლა შორს იყო; ფირუსი დილა-
სისასამზე გადიოდა სახლიდან, მაგრან
მაინც ხშირად უგვიანდებოდა პირველ
გაკვეთილზე.

კარგად ახსოვს ფირუსს ერთი ზამ-
თრის დილა:

ციოდა. სახლის სახურავებზე ლო-
ლუები ეკიდა. დიდი თოვლი არ იდო,
მაგრამ ყინავდა და გაყინულ, ოღო-
როდო გზაზე სიარული უჭირდა. მხარ-
ზე მელნით დალაქული, შინ შეყერილი
ჩითის ჩანთა ეკიდა. თავზე მამისეული
თბილი ქუდი ჩამოფხატა და უკვე
კარგად გაცვეთილი, უფროსი ძმის პალ-
ტო ეცვა. ბიჭს პალტოს საყელო წამო-
ეწია და სახე შიგ ჩაემალა. ხელები სა-
ხელოებში შეეყო. უნდოდა ჩქარა ევლო,
მაგრამ რეზინის ძირიანი ძველი ფე-
ხსაცმელი ყინულზე ცურავდა.

ზუსუნებდა სუსხიანი ქარი, ხვეტდა
გაყინულ თოვლს და ბიჭს შიგ თვა-
ლებში აყრიდა.

ფირუსს ეჩქარებოდა, — გაკვეთილი
არ იცოდა ქართულში; წიგნი არა ჰქონ-
და, სკოლაში უნდა ეთხოვა და ესწავ-
ლა.

— თქარ-თქურ-თქარ-თქურ, — მო-
ესმა ბიჭს ცხენის ფეხის ხმა. უკან მო-
ისუნდა, მაგრამ ცხენი ჯერ კიდევ არ
ჩანდა.

ქარი ისევ ზუოდა, ცხენის ფეხის ხმა
და ეტლის თვლების რახახი ხან ახ-
ლოს მოჰქონდა, ხან სულ კარგავდა.

ბიჭს სიხარულით აეგო გული, მიხ-
ვდა: ეს დათა ეტლი იყო.

— დაეუცდი, დამსვამს, — ჩაილაპა-
რაკა ბიჭმა და ნაბიჯი შეანელა.

ეტლიც მალე გამოჩნდა, ეტლში თავ-
ლისფერი ცხენი ება. კოფოზე მაღალი,

ბიჭს არც კი მოხედავდა სოლემე. ახლა კი... იმედი აქვს ფირუზას, რომ დათა გაუჩერებს ეტლს და დასვამს. ეტლი ოცი წუთით ადრე მაინც მიიყვანს სკოლაში და... მოასწრებს გაკვეთილის სწავლას. ჰო, წინათ არ უჩერებდა, მაგრამ დღეს გაუჩერებს, — დათა ახლა მისი ნაცნობი და ახლობელია!

იმ დღეს დათამ ცხენი წყალზე მიყვანა. პირუტყვი გაჯიუტდა და წყალი არ დალია. შევეტლე ხან გაუჯავრდა, ხან მოეფერა, მაგრამ ვერაფერს გახა და თქვა:

— ალბათ საბანიანა წყალი, ქალები გარცხავდნენ რამეს!..

ის იყო უკან უნდა გაბრუნებულიყო დათა, რომ ფირუზამ ონკანზე ვედრო აასვო და ცხენს წინ დაუდგა. ცხენი დაეწაფა სუფთა წყალს, წუთში დაცალა.

დათას მოეწონა ბიჭის საქციელი და ჰკითხა:

- ვისა ხარ, ბიჭო?
- თანდათან გაბოსი.

— თანდათან გაბოსი? — გაედრემა დათას. — ჩვენი ბიჭი ყოფილხარ. შენი უფროსი ძმა ჩემი ცოლის ნათლულია. გიგლა არა ჰქვია?

- ჰო, გიგლა ჰქვია.
- ერთი ბეჟო იყო, რომ მოგნათლეთ.
- ვიცო, მამარეშმა მითხრა. — თქვა ბიჭმა.

— სკოლაში დადიხარ? როგორა სწავლობ?

— კარგად.

— ყოჩად, კარგი ბიჭი ყოფილხარ. უნდა ისწავლო, მამ! თუ გინდა, რომ კაცი გამხივდე, უნდა ისწავლო. — დათამ ცარიელი ვედრო ფირუზს დაუბრუნა, ცხენს აღვირში ჩაავლო ხელი და გაბრუნდა.

მას შემდეგ ფირუზი ახლობლად სთვლის დათას. ახლა ამიტომ სჯერა, რომ გაუჩერებს ეტლს...

— დამსვამს, დამსვამს! — ერთხელ კიდევ დაიბნედა გული ბიჭმა და ეტლიც წამოიწვია. ფირუზმა შესძახა:

— დამსვი, ძია, დამსვი, სკოლაში მაგვიანდება!

დათამ გადმოხედა ბიჭს, მერე სადავე მოსწვია, ისევ მიუშვა.

— არუ! — ცხენს მათრახი უცხუნა და ეტლი გააქროლა.

დათას რეინიგზის სადურზე მიერქაბრებოდა, — ყველა მეეტლისათვის უნდა მიესწრო, მატარებლიდან ჩამოსული მგზავრები სოფელში უნდა აყვანა და ფულები ჩაეჩრიალებინა. აბა, როგორ დაკარგავდა დროს!..

ფირუზამ წინ წასულ ეტლს კიდევ გასძახა:

— ძია დათა, დამსვი, დამსვიიი!.. — მაგრამ მისი ძახილი ქარის ზუზუნმა შთანთქა.

გულდაწყვეტილმა ბიჭმა ყინულზე სრიალ-სრილით განაგრძო გზა

ი. გომეზაზვილი: სწავლა

ძალა და იარაღია. როგორც უღონო და უიარაღო ლაშქრობის დროს სვება მსხვერპლად ძლიერი. სა და დაიარაღებულია, ისე უსწავლელმა უნდა დაუტოვოს თავი. სი ადგილი, გზა დაუთმოს სწავლულს, და მოუდგეს უკან, გახდეს მისი შემავცქრალი.

დ. გურამიშვილი: თუ კაცს ცოდნა არა აქვს, ვახტანგავს წუთისოფელი.

მ. გორამი: სწავლა ყოველთვის საჭიროა, მთელი სიცოცხლის მანძილზე... იგი ბევრ სიხარულს ანიჭებს ადამიანს.

მხატვან VI: კაცსა სწავლა გაანათლებს, ვითა მთვარე ღამე-ბნელსა.

ნ. ზელინსკი: დაეუფლე ადამიანთა მთელი ცოდნის მარაგს და არ ჩაიკეტო ერთ ვიწრო სპეციალობაში, — აი, პირველი, რაც შეგინდა გირჩიო შენ.

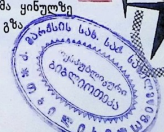
...ისწავლე შეუბოვრად, ისწავლე ყოველთვის, — აი, მეორე, რაც შეგინდა გირჩიო შენ.

კონსუქცი: თავისუფალი დროსი ყოველი წუთი ადამიანმა სწავლას უნდა მოახმაროს.

3. ი. ლენინი: ბეჭითი, გულმოადგიენ და შეუბოვარი სწავლა — აი, ერთადერთი საიმედო გზა ცოდნის შეწევრავლების დასაუფლებლად.

მ. ლომონოსოვი: მეცნიერება ქაბუთი სასრლოებს, მოხუცთ ლხენას ანიჭებს, ბედნიერ ცხოვრებაში გვაშველებს, უბედურ შემთხვევაში გვიცავს, შორეულ მგზავრობაში არ გვაბრკოლებს, მნათურ სიმწვდებში გვათრებს.

მეცნიერება გემკურნალობს ყველგან, ადამიანთა შორის და უდაბნოში, ქალაქის ნმაურში და მარტოობაში, ტკბილია იგი მყუდროებაშიცა და შრომაშიც.

იოსებ გრიშაშვილი

ღრმა მწუხარებით, დიდი გულსიტკივილით გამოეთხოვა ქართველი ხალხი საქართველოს სახალხო პოეტს, გამოჩენილ საზოგადო მოღვაწეს, აკადემიკოს იოსებ გრიშაშვილს.

ქართულმა ლექსმა დაჰკარგა მისი ერთ-ერთი მედროშე, ქართულმა მეცნიერებამ— დაკვირვებული და თავისებური მკვლევარი, თბილისმა—მისი უბადლო ტრუბადური.

სამოცი წელი იღვწოდა პოეტი, უმღეროდა მამულს, ხალხს, სიღამაზესა და სიცოცხლეს; დაულაღავად ემსახურებოდა ჩვენს თეატრს, იკვლევდა წარსულს, მშობლიურ ენაზე ამეტყველებდა მოძმე ერების უკვდავ ქმნილებებს.

იოსებ გრიშაშვილმა, როგორც დიდი ნიჭის შემოქმედმა, წარუშლელი კვალი დატოვა ქართულ პოეზიაში. იგი ჭეშმარიტად სახალხო პოეტი იყო, მას სიცოცხლეშივე წილად ხვდა ხალხის განუზომელი სიყვარული და პატივისცემა.

ოსებ გრიშაშვილი ბავშვების დიდი მეგობარი იყო. იშვიათად თუ იქნება ქართველი ბავშვი, ზეპირად რომ არ იცოდეს მისი ლექსები...

დიდი ღვაწლი დასდო იოსებ გრიშაშვილმა ქართულ საბავშვო მწერლობას, კერძოდ— ჟურნალ «ბიონერს». ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ამ ჟურნალის მკითხველები თქვენი მამები და დედები იყვნენ, გრიშაშვილი აქტიურად მონაწილეობდა ჟურნალის მუშაობაში, ბეჭდვდა საბავშვო ლექსებს, რჩევა-დარიგებით ეხმარებოდა რედაქციას. ეს გულისხმიერება ჟურნალისადმი მას სიცოცხლის ბოლო წლებამდე არ შეუწელებია.

იოსებ გრიშაშვილის სახელი მუდამ დაუვიწყარი იქნება ყველასათვის, ვისაც უყვარს ლექსი, ვისაც უყვარს თბილისი, ვისაც უყვარს თავისი სამშობლო.

კას აკეთაჲს კეუოსოკი

მ. რაშვილი

მხატვარი ა. სპალოზუბოვი

— კარი — წამოვიძახე მე.
— რა? — შეკრთა მხატვარი.
— კარი თავის ადგილას არაა.
— რას ამბობთ! კარი თავის ადგილასაა, მას ისე გავკეთებთ, რომ კიდევ იღებოდეს და იხურებოდეს.
— საქმეც იმაშია, რომ კარი „თავის ადგილასაა“. ის კი „ეკვსი კვრია“. ჯერ არ ჰქვია ზედ! იგი ხომ ჯერჯერობით „არსებობდა“!

მხატვარმა ყველაფერი გაიგო, მუყუასაგან ახალი კარი გამოსჭრა და მოძებნა მისი ადგილი.
და ასე, სურათსა და სურათს, სცენასა და სცენას უთანხმებენ ერთმანეთს რეჟისორი და მხატვარი. ბოლოს ყველაფერი ნათელი ხდება. მხატვარი მიდის ესკიზების დასახატად, ხოლო რეჟისორი...
ეჰ, რეჟისორს კიდევ ბევრი სამუშაო აქვს!

კ

რეჟისორი ანაწილებს ჩოლებს

ის შეეთავაზო სკოტინინის როლი? ვინა ჩვენს თეატრში ყველაზე სწელი? მსახიობი ნ. აი, მას უნდა შეეთავაზო ეს როლი. დიახ, დიახ. იგი წინა სპექტაკლშიაც თითქმის ასეთ როლს თამაშობდა. მაშასადამე, ყველაფერი რიგზე იქნება. მაგრამ, მოითმინეთ! მან ხომ შეიძლება უზარალო გაიმეოროს იგივე, რაც წინა სპექტაკლში შესრულა. ეს კი — საინტერესო აღაჩენება. არა სჯობს, სკოტინინის როლი მსახიობ მ.-ს მივცე? თუმცა ის არც ისე სწელია და არც არასდროს უთამაშია მსგავსი რამ, მაგრამ... გავიხსენოთ როგორია მსახიობი მ., სცენაზე კი არა, — ცხოვრებაში: რამდენი სსაცოლო ამბავი გააბნა თეატრის უყახასკენელი საგაეტროლო მოგაზურობის დროს!.. კარგი იქნება,

სკოტინინის როლი მას მივცეთ. რა ვუყუთ, რომ იგი ახალგაზრდაა? ერთ დროს არავის არ სჯეროდა, რომ ახალგაზრდა ჩერკასოვი შესძლებდა სამოცდაათი წლის მოხუცის როლის შესრულებას. მან კი შესძლო. და მერე, როგორ! მცოვანი მეცნიერის — პოლუჟაევის როლი, რომელიც ნ. ჩერკასოვმა ფილმ „ბალტიკის დეპუტატში“ თამაშა, მსოფლიო კინოხელოვნების ერთ-ერთ უდიდეს მიღწევად ითვლება.

გადაწყდა — სკოტინინის როლს შეასრულებს მსახიობი მ.
ასე თანდათან, თითოეულმა როლმა იპოვა თავისი შესრულებელი.
მაღე. რეპეტიციების დაწყებაც შესაძლებელი გახდება.

ჩ

რეჟისორი ახარებს ჩეპუზიხიებს

ვეულბრივ მაგიდას უსხედან მსახიობები და რეჟისორი. რეჟისორს წინ უდევს პეისა. მსახიობებს ხელში ფანქარები უჭირავთ. კვიბოლომთ პეისა „უშეწიდას“ პირველ მოქმედებას: უჩვეულ დილაა. არის ერთი აურზაური. პროსტაკოვები წინა დღეს ჩამოსული სკოტინინის ქორწილისათვის ემ-

ზალებიან. ბელესა და სამზარეულოს შორის შინამოსამსახურეები გარბი-გამორბიან. თათბი, სადაც მიტროფანეს აზომებენ ამ საზეიმო შეხვედრისათვის შეკერილ ხიფთანს, ერთიანად არულ-ღარეულია. აქვე გა-

მალეობი შლიან სუფრას... ყველა ერთ ფაციფუცშია, გარდა მიტროფანისი, რომელიც მხოლოდ იმასლა ფიქროს, როგორ დაიმტკიცონ თავი მომავალ გაკეთილოდან.

და აი, გამოჩნდა სკოტინინი.
„...სკოტინინი: რატომ არა ვხედვავ ჩემს საცოლეს? განა დრო არ არის იცოდეს, რომ ათხოვებენ?“

როგორ უნდა წარმოითქვას ეს ფრაზა? მხნედ, მზიარულად, თუ პირიქით, — უკმაყოფილოდ, წყევით?

საჭირო ამის ვალდაწყევით.
— კი მაგარი, საიდან მოვიდვარ მე? — კითხულობს სკოტინინის როლის შემსრულებელს.

ამის შესახებ, გამოიტყულებით, რეჟისორს არ უფიქრია. თუმცა ამანუა დამოკიდებული, სკოტინინის მიერ პირველი ფრაზის წარმოთქმის ყილო, მისი ექსტენი, მიხვარა-გამხვარა და გარეგნული იერია...

— სასიძო ხომ წინა სათაშის მოვიდა? მაშინ, დე, იგი პირდაპირ აბანოდან მოვიდეს! — შემოაქვს წინადადება მსახიობს, — მის აბანის ცოცი ამოურლიაკვებია, კმაყოფილი და გაბაბარულია.

ყველას მიეწონა ეს წინადადება. კარგია, რომ სკო-

უნდა სდუმდეს? — ესა და სხვა მრავალი საკითხი წყვედება მსახიობებისა და რეჟისორის მიერ.

მაშა-პროსტაკოვის როლის შემსრულებელმა ასეთი რამ შემოგვთავაზა: ჩემი გმირი მოქმედების მთელ მანძილზე რაღაცას უნდა ქარავადეს, ხელში ერთავდ საქარავაი ევიროსო.

— საქარავაი და პროსტაკოვი? რატომ?

და მართლაც, ეს ასე უნდა იყოს! რაკი ჩერჩეტი ქალბატონი პროსტაკოვა სახლის სრული მმბრანებელი ვახდა, მის საბარლო ქმარს ისედა დარჩენია, რომ „ილიასახლისოს“... და არა, დღის უტყვი, დაბეზაიებული პროსტაკოვი და ქარავას ცხვირსაოცებს.

ესე ისახება მომავალი სექტაკლის მიზანსცენები. პიესის ავტორი ვაკვირი მუიითივებს ზოგიერთ მიზანსცენაზე: „სარკმელში იცქირება“, „ხეთთანს იზომებს“, „საბილობს“; ძირითადად, მიზანსცენებს რეჟისორი და მსახიობები აკეთებენ.

სასცენო ხელოვნებაში, ისევე როგორც ყველა სხვა ხელოვნებაში, მთავარია — სიმართლე. მსახიობმა ისე

ტინინი გამოცხადდება კმაყოფილი და ბედნიერი, — ის ნი ქორწინების მოლოდინშია. ამით უფრო ნათლად შეიძლება ვაჩვენოთ მისი დახვეწა და გაბოროტება, ქორწინება რომ ჩაისლდება. ვადაწყდა! საჭირო ინტონაცია მონახულია. ჩაიხსოვით კითხვა გრძელდება.

ეს არის პიესაზე მუშაობის პირველი ეტაბი, ეგრეთ წოდებული „მაგიდასთან კითხვა“. მსახიობები რვეულში კითხულობენ თავიანთ როლებს, რჩევას ეკითხებიან ერთმანეთსა და რეჟისორს. ერთად ეძებენ პიესის გმირებისათვის საჭირო ინტონაციას, ექსტენს, მომართობის რიტმს...

როცა მოქმედების ხაზი მსახიობებისათვის ძირითადად ნათელი, ისინი ვანზე დებენ რვეულებს და მაგიდასთან დგებიან. სარეპერტიციო ოთახში ფარდებით, სკანებით, კარადებით ეწყობა მომავალი დეკორაციების მავარაი რამ.

საიდან და როდის შემოვიდეს მსახიობი, სად დაჯდეს, სად დადგეს, რა გააკეთოს, როცა, მოქმედების მიხედვით,

უნდა ითამაშოს თავისი როლი, რომ მასყარებელი პიესის გმირებთან ერთად დედადეს, წუხდეს, ხარობდეს, სწავლობდეს მათგან—თუ როგორ უნდა იცხოვროს და როგორ არა.

ძვილა მსახიობისათვის ცხოვრებისეული სიმართლის მიღწევა. ამაში მისი პირველი მრჩეველი და მეგობარია — რეჟისორი.

მომთხოვნი და მომთმენი პედაგოგი-რეჟისორი ასწავლის მსახიობებს, მათი ცალკეული მონაცემები ერთ მთლიანობაში მოჰყავს, რათა მსახიობებმა, თუნდაც ყველაზე ნიჭიერებმაც, ხელი კ არ შეუშალონ ერთმანეთს, არამედ, ყველამ ერთად — თითოეულმა თავის შესაძლებლობისდავარად, — ხელი შეუწყოს საერთო ამოცანის გადაწყვეტას: გაიხსნას პიესის მთავარი აზრი, იღია.

...პიესის ტექსტი და გმირების ქცევები მსახიობთა „საკუთარი“ ტექსტი და ქცევები ხდება. ამის შემდეგ რეპერტიციები სარეპერტიციო ოთახიდან სცენაზე გადადის.

რეჟისორება შექმნა სპექტაკლი

ეკორაციები მზადაა. ორკესტრმა ისწავლა კომპოზიტორის მიერ დაწერილი პარტიტურა. მსახიობებმა დაამთავრეს როლებზე მუშაობა.

მაშასადამე, დროა სექტაკლის ყველა ცალკეულ ნაწილს ერთ მივლილდ შეიკრას. რეჟისორი ახლა ორგანიზატორი ხდება.

დეკორაციები, მუსიკა, შუქი, კოსტუმები, გრიბი, — ყველაფერი მის კონტროლს ექვემდებარება.

— რაკომ არაა დამბაჩა პროსტაკოვასკენ დამიზნებულო? — აჩერებს რეპერტიციას რეჟისორი.

არ გაგიკვირდეთ: „დამბაჩას“ ეძახიან გამნათებელ მოწყობილობას; თურმე, მსახიობისკენ მისი მიმართვა დავიწყანია.

რეპეტიცია გრძელდება. ცოტა ხნის შემდეგ, რე-
ცისორი კვლავ ახერხებს რეპეტაციას.

— რატომ სდუმს ორესტისტი?
ორესტისტი ასწორებს თავის შეცდომას.

— გეათავსე, უფრო გარკვევით ილაპარაკეთ! —
მიზარაბს რეცისორი სტაროდინის როლის შემსრუ-
ლებელს, — ვერ გავიგე ტექსტის აზრი. და მერე, რა
მოსდის თქვენს პარკის?

...მიმდინარეობს გენერალური რეპეტიცია. სპექ-
ტაკლი პირველად მიდის შეუფერხებლად. რეცისორი
ხდება პირველი მაყურებელი.

ცარიელ დარბაზში იგი პირველად უყურებს სპექ-
ტაკლს.

გავს კიდევ რამდენიმე დღე და, დარბაზი მაყურებ-
ლებით გაივსება. რეცისორის შრომა ყველაზე მკაცრი

სკულაჲა მანსაჲუთიჲაჲუჲი პკოჲუსი

ძვირფასო ბავშვებო, ერთხელ ერ-
თმა თქვენმა თანატოლმა ბებუნამ.
რომელიც თეატრალური ხელოვნე-
ბითაა გატაცებული, ასეთი შეითხვა
დამისვას რას აეთმებს რეცისორი
დრამატურისა და მსახიობისაგან
განსხვავებით? ვიცი, პოესა ლიტერა-
ტურული ნაწარმოებია და რეცისო-
რი მას სცენური ნაწარმოებად აქ-
ცევს, მაგრამ როგორ? ვიცი, რომ
რეცისორი ხელმძღვანელია, ორგა-
ნიზატორი, რომ პოესას არჩევს, რო-
ლებს ანაწილებს. ყველაფერი ეს
თეორიულად თითქოს შეგის, მაგ-
რამ კონკრეტულად მაინც არაა ნა-
თელი.

ვიჩინიდან დარწმუნებული ვარ.
ბევრ თქვენგანსაც იტაცებს ხელოვნე-
ბის ეს დარგი. გადავწყვიტე პასუხ-
ის ამ კითხვაზე ჟურნალის საშუალებ-
ებით გამეცა.

რეჟისორი საერთოდ, და კერძოდ,
რეცისორის როლი და ადგილი თე-
ატრალური ხელოვნებაში, მისი სი-
ძლიერობა და მისი რთული და მრავ-
ალის მომცველი. ყოველგვარი ახსნა
მშრალია და ცალმხრივი და აშენდა
სწრაფად ვერ გადასისცემს რეცისო-
რის შემოქმედებითს პროცესსა და
ახსიათს. მაგრამ მე მოგიყვანთ მთ-
ვალისთ, რომელიც თეატრის დიდმა
რეჟისორმა ბრამ, გენიალურმა რეჟი-
სორმა, უთხრა სტაროდინსაჲიმ
თავის მოწოდებს ასეთსავე შეიკონი-
პასუხად მოუყვანა და, ვფიქრობ, ბე-
ვრი რამ თქვენთვის მისახვედრი გა-
ხდება. ყოველ შემთხვევაში ნამდვი-

ლად აღვიძრავთ ამ საკითხის ღრმა-
წყდომის სურვილს.

— ვთქვათ, — უთხრა სტაროდინსაჲიმ
თავის მოწოდებს, — რომელიმე ჩვენს
ნაცნობს ხშირად ეკარგება დული, ნი-
ვანობა და ზოგჯერ ისეთი და, რომელიც
ჩვეულებრივია ქურდმა ან შეი-
ძინებმა სახლიდან წაიღოს. მაგალი-
თად, სურათი, ფერადი საღებავები
და სხვა. იქნებ რომელიმე შინაურ-
თავანია შემოჩვეული! უნდა ვაგონს.
მაგრამ როგორ? გამუდმებით სახლ-
ში ხომ ვერ დაქვება?

მაშინ ის ასე იქცევა.

ფონოგრაფს (ასე ეწოდება მაგნი-
ტოფონის წინამორბედ ხმისჩაწერს)
ძალიან გრძელ ფირს დაახვევს და
მომართულს დატოვებს. რასაკვირ-
ველია, მალევე, ყოველთვის, სა-
ხლიდან გასვლისას ჩართავს ფონო-
გრაფს. დასაზნუნებია თუ არა. ამოწ-
მებს. — ხომ არაფერი ჩაიწერა. ასე
გაგრძელდა რამდენიმე დღე, ფირი
თავისუფალი იყო, არავითარი ჩანა-
წერი და არც რამე დაკარგული! ბო-
ლოს მომხრედა ეს საქმიანობა და
იმ დღეს, როდესაც გადაწყვიტა თა-
ვი დაენებებინა და უკანასკნელად
შეამოწმა ფირი, ჩანაწერი დახვდა,
და აი, როგორი: გაურკვეველი ხმაუ-
რი. — ჰრიალის თუ ფსაჲუნის მსგა-
ვსი. შემდეგ სიჩუმე. შემდეგ დაცე-
მისა თუ ჩამოვარდნის ხმა. კვლავ
სიჩუმე... ფიზიხილი ნაბიჯები. —
ტრამპანკის ჩურჩული. კვლავ
ფიზიხილი ნაბიჯები, სიჩუმე. ნაბი-
ჯების ხმა ყრუ, შემდეგ მკაფიო,

რომელიც ძლიერდება და წყდება...
სიჩუმე... ბრახუნ... სიჩუმე... აბა.
დაუჩქარე... (კვლავ კაცის ხმა). —
მოთვა (იმავე მამაკაცის ხმა)...
ფრთხილი, აშქარბული ნაბიჯები...
სიჩუმე, შემდეგ ისევ რაღაც ხმაუ-
რი... და მტერი არაფერი.

ყველაფერი, რაც ფირზე ჩაიწერა,
— ენებმა სტაროდინსაჲი მოწოდებს,
ეს პოესა, დრამატურის სპექტი, ხო-
ლო რაჲე აქ მოხდა — ჩვესიტრია,
წ. ი. რეცისორის საქმე. რეცისორი
წაიკითხავს რა ამ ნაწერს, უნდა წარ-
მოიდგინოს, კონკრეტულად დაინ-
ხა რამ ნაწერის მიხედვით ყველა-
ფერი, რაც აქ მოხდა. აბა, დაფიქ-
რდეთ და წარმოიდგინეთ, რა შე-
ძინებოდა აქ მომხდარიყო.

მარტოხელა კაცის ოთახი, ძველი
სახლის პირველ სართულზე. დიდი
ფანჯარა შეკრუბულ ქუჩაზე გადის,
სიღნაღე მოჩანს მუშოხელი დიდი
სახლის უკანა კედელი და ფანჯარა-
სთან მდგარი ხის ტოტი. დიდი კარე-
ბი ფანჯრის მობრძანებე მხარესაა.
ოთახი ნათელია, მალაქობრიანი და
ფართო. კაცი, რომელიც ამ ოთახში
ცხოვრობს, უსათურად მწიგნობარია.
რომელიც თავისი შრომით, მოკრძა-
ლებით ცხოვრობს. მარტოხელა კა-
ცის პირობაზე. ოთახი მაინც მოწყ-
ვარებულია ჩაითვლება. ყველაწ
წიგნები აწყობა: თაროზე, მაგიდაზე.
კარადის თავზე. ყელბოზე ნახატ-
ბია; აგერ — საწერად გამზადებული
ტოლოები, მოღებრები. ეტყობა ფე-
რწერის მოყვარულიცაა. ზეთის სა-
ლებავებშიც აქვე აწყობა. ფანჯარა-
სთან საწოლია, რომლის ზემოთ ახალ-
გახრდა ქალის პორტრეტი ჰკიდია.

კვიციანი

სასტიანი,
42-სკოლა,
II კლასი.

ბენ, თუ რა გაცაცებულ შემოქმედებით შეუშაობს ენევიან ჩვენი რესპუბლიკის ჩახდასხვა კუბოში მტყორები მოსწავლეები, როგორი სიყვარულით ცდილობენ ისინი ქაღალდზე, ტილოზე თუ სხვადასხვა მასალაში ალებდონ ცხოვრებისა და სინამდვილის სინტერესო მხარეები.

გამოყენა მრავალფეროვანი ფანაობრივად და თინატურად. ამ შეხვედებით სპორტულ თემებს, ჩვენი უცვლელდურობის ეპიზოდებს. პორტრეტებსა და ნატურ-მორტებს, პეიზაჟებსა და ზღაპრების გმირებს, ჩანახატებს ნატურიდან და წარმოსახვით შექმნილ ფანტასტიკურ სურათებს... თითოეული ავტორი თავისებურად საინტერესოდ, უშუალოდ გამოხატავს თავის შინაბეჭდილობას, აქვს უნარი შეამჩნიოს მოვლენაში დამახასიათებელი, მთავარი და ტიპური. ვნახოთ, როგორ განავითარებენ და მწყები შემოქმედნი თავიანთ მუშაობას სხვათ ბელოვნებაში. ყველაზე მთავარი კი სულითა და გულით ვუსურვოთ მათ წარმატება წყველასა და შემდგომ დაოსტატებაში.

კიაა და ნათელი რიტმის გრძნობას, ამიტომაც კომპოზიციაში შეაქვს ბეგის სილუეტები, რომლებიც მშლიანობას ანიჭებს და ავსებს გამოხატულ ენაშობს.

პროფესიულ ჩვევებს ამჟღავნებენ უფროსკლასიელები. ზოგ ნამუშევარში იგრძნობა გარკვეული პრაქტიკა და თეორიული ცოდნა სახვითი ხელოვნების საიდუმლოებებისა. სამტრედიის პიონერთა სახლის ხატვის წრეში, ჩანს, ნაყოფიერად სწავლობს მოსწავლე გ. კახბერიძე, რომელიც მშვენიერად გრძნობს ფერებს, თავისუფლად წერს ზეთის საღებავებით.

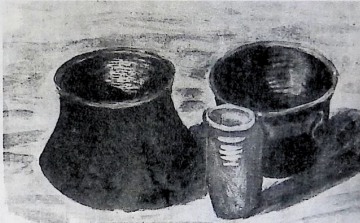
ფერადი ფანქრით მშვენიერად ძერძავს სახის ფორმებს მერვე კლასის მოსწავლე შოია გვეტაძე. შოისა, ჩანს, პორტრეტი ეხერხება და ნატურიდან ხატვა უყვარს. მისი „გოგონას პორტრეტი“ გამოყენის ერთ-ერთი საინტერესო ექსპონატია.

ნადირაძის ნამუშევრები ისეთ გრაფიკულ მასალაშია განხორციელებული, რომელიც მხოლოდ პროფესიონალი მხატვრებისათვის არის ხელმისაწვდომი. ეს არის ანახტილის ხერხი და იგი საციკლოურ საბეჭდო მოწყობილობის ითხოვს. ნორჩ მხატვარს კარგად აუთვისებია ამ ხერხით მუშაობა. იგი მშვენიერად გრძნობს ნახატს, პროპორციებს და

საერთო ხაზებში და სილუეტში აღწევს აღამაინებს ფიგურების მართალ წარმოსახვას.

ბეგრი, ძალიან ბევრი ნამუშევარი ამჟღავნებს მოწარმი ავტორების მხატვრულ ნიჭს, მისწრაფებას და შემოქმედებით უნარს ამათუ იმ დარკში. არანაკლები უნარდღობის დიარსია სხვადასხვა ნახელავი — ქანდაკებები, ნაქსოვები, ბავშვები ავლენენ კარგ გემოვნებას, გონებახველილობას, ფანტაზიას, გამოიმგონებლობას. ნამუშევრები გვიჩვენებენ

ნატურმორტი

ლილი მისაძი,
მცხეთა, ძალისხისა
საშუალო სკოლა,
IX კლასი.

უველაზე ამაღან აღამაინად დღეს-დღეობით ითვლება რომისა და ტკიოს ოლიმპიური თამაშების ჩემპიონი, ეთიოპიელი მორბენალი ბაილა აბებე; ტკიოსი მართაონული დისტანცია—42 კილომეტრი და 196 მეტრი, 265 2 საათსა, 12 წუთსა და 11,2 წამში გაიბრინა. აღახნისწავია, რომ პირველი ოლიმპიური

თიური თამაშების (1896 წელი) ჩემპიონმა, ბერძენმა ლეოსმა, ეს მანძილი 2 საათსა, 58 წუთსა და 50 წამში აღაძვარა.

მსოფლიოში უველაზე სწრაფ აღამაინებლად გერმანელ არმინ ჰარისა და ამერიკელ რობერტ ჰეიტის თვლიან; 100 მეტრი 10 წამში პირველმა რომის ოლიმპიადელზე გაიბრინა, მეორემ—ტკიოსი ოლიმპიადელზე.

მსოფლიოში უველაზე ღონიერ აღამაინად ითვლება საბჭოთა ძალისხანი რობერტ უაზო-

ტინსკი, მან ტკიოსი ოლიმპიური თამაშებზე 217,5 კილოგრამიანი შეტანდა ასწია.

მართაონულ დისტანციაზე რბენისას აღამაინის გული დაახლოვებით 28 000 ჯერ იკუმშება და 5 000 კილოგრამამდე სისხლს იაჯღატუშავს.

მძლეოსნობაში მსოფლიო რეკორდების აღრიცხვა 1913 წლიდან დაიწყო. ამ დროდან მოყოლებული, მსოფლიო რეკორდები უველაზე მეტჯერ ჩეხმა მორბენალმა ემილ ზატო-

უკემა და ფინელმა მორბენალმა პააკო ნურმინი დაამყარეს; პირველმა 18-წერ დააშკრობეს მსოფლიო მიღწევა. მეორემ—17-წერ.

ბრაზილიელ ფეხბურთელ გარინას, მიუხედავად იმისა, რომ კოკლმა, მარჯვენა ფეხში მართლაც რომ უუმბარისებური დარტუმა აქვს; ამას წინათ, მოსკოვში ჩატარებულ ვარჯიშზე გახომეს მის მიერ დარტმული ბურთის სიძლიერე. გამოიჩვენა, რომ მას 750 კილოგრამი ძალის დარტუმა აქვს.

უცნაური წვიმა

ხანდახან უცნაური წვიმა მოდის ხოლმე ერთ-ერთი ასეთი უცნაური წვიმა დაკავშირებულია „კუნელის პეპელასთან“.

კუნელი — ვარდისებრ მცენარეთა ოჯახს ეკუთვნის. საქართველოში მისი რვა სახეობა გვხვდება. უმთავრესად, ნაყოფის შეფერილობის მიხედვით, გავრცელებულია შავი და წითელი კუნელი.

შავი კუნელი 8 მეტრის სიმაღლემდე იზრდება. „მისი ნაყოფი, — მოგვითხრობს აკადემიკოსი ნიკო კეცხოველი, — გვიან შემოდგომაზე, განსაკუთრებით მის შემდეგ, რაც ყინვა ცოტას უტენს, საკმაოდ გემრიელია. მისი ნაყოფისგანვე აეთიშება სხვადასხვა წვენი, თათარის... ნაყოფს ახმობენ, ფეკვენენ და ფეკვილს ურევენ, ასეთი ნარებისგან აცხობენ ტუბიდ კვერებს.“

„ხილთა ქემაში“ კუნელი ჭეროვნად არის შექებული. კუნელის ნორჩი ფოთლებისაგან ამზადებენ ჩაისებს და კანისაგან შავი ფერის საღებავს იღებენ. მერქანი მკვრივი და მაგარი აქვს. მისგან პატარა-პატარა ნივთები აკეთებენ. კუნელის გამოყენება ცოცხალ ლომებზე შეიძლება, მაგრამ, რადგან თან სდევს ბალის მცენარეების დიდი მტერი „კუნელის პეპელა“, — მის მხოლოდ ზიანის მოტანა შეუძლია.

შავ კუნელს — აფხაზეთში, რაჭაში, იმერეთში, ქართლსა და მესხეთში — „ლაცკს“ ეძახიან, ლეჩხუმში — კურმელას, გურიაში — კურკანტელას, სამეგრელოში უჩაქენციას ანუ უჩაქაქლის სახელწოდებით არის ცნობილი.

წითელი კუნელის ნაყოფი არ იქმნება იგი 3-5 მეტრის სიმაღლის ბუჩქში; ფშავსა და კახეთში მას ძალქუნელას უწოდებენ, იმერეთში — ცხვირის უწილას და ბაბუასავაძლს.

აჭარაში — ყრუსა, სამეგრელოში — ქითაუნციას...

ამ მცენარესთან არის დაკავშირებული ის უცნაური მოვლენა, რომელიც „სისხლის წვიმის“ სახელწოდებითაა ცნობილი.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, კუნელს თან სდევს მწერი, რომელსაც კუნელის პეპელას ეძახიან. ეს პეპელი იჩენება კვერცხინად და ცხოვრობს ჯერ მატლის, მერე ჭუპრის და, ბოლოს — პეპლის სახით.

ჯერ ეს მატლი ანადგურებს კუნელის, ცვირინის, ზღმარტლის, აკვლის, ვარდის, ვახის, ქარხლის, ვაშლის, კომშის, მსხლის, ქლიავის, ატმის, გარავის, ალუბლის, ბაღისა და სხვა ხეხილის კვირტებსა და ფოთლებს. ჭუპრიდან პეპლად გადაქცევის შემდეგ, ანალოგი ხერხილიდან უშვებს რამდენიმე სისხლისებურ წვეთს, რომელიც ეწვეთება ფოთლებს, ხოლო ადრის დროს წვიმის წვეთებს ღებავს, რის გამოც წვიმა სისხლისფერი ხდება. ძველად ადამიანი ასეთ წვიმას ლეთის რისხვად თვალდა.

ფერადი წვიმები სხვა მიზეზებითაც იხსნება.

1954 წლის გაზაფხულზე, ამერიკის შეერთებული შტატების ქალაქ დავენპორტში მოვიდა მტრედისფერი წვიმა, რომელმაც ყველა სახლის სახურავი და სახანი მტრედისფერად შეღებდა.

ზნორად წვიმას ჩამოყვება თევზი, ბაყაყი, კიბო და სხვ., რა არის ასეთი არარეველებრივი წვიმების მიზეზი?

ცნობილია, რომ ძლიერი ქარიშხალი ტბაზე, ქობზე, მდინარესა თუ ზღვაზე გადქროლისას, წყალთან ერთად, ზნორად ჰაერში აიტაცებს — თევზებს, ბაყაყებს, მევლურებსა და კიბოებს, რომლებსაც შემდეგ, სადაც სხვაგან, ხმელეთზე ჰყარს.

მეცხრამეტე საუკუნის დამაწყისში, დანიამში, 20 წუთის განმავლობაში ზილიც კბოები ცვირდა. ნორვეგიასა და შოტლანდიის მცხოვრებლები ბევრჯერ „იღებდნენ“ ციდან საყვებს — წვიმადმოსული ქაშაყის სახით.

ძლიერი ქარები ზნორად აიტაცებენ ხოლმე დედამიწიდან სხვადასხვა ფერის მტვერს, რომლითაც იღებება წვიმის წვეთები და მოდის ფერადი წვიმა. რაც ასე აოცებს ადამიანებს.

ანა ნიხაძე

- სად გაატარე არდადეგები?
- პირველი სამი დღე — მთებში.
- დანარჩენი?
- საავადმყოფოში.

მასწავლებელმა მისწავლეს ჰკითხა:

— რა არის გამჭვირვალე საგანი?

მისწავლემ ვერ უპასუხა. — მაშ, კარგი, აკისნი, — უთხრა მასწავლებელმა, — გამჭვირვალე საგანი არის ისეთი საგანი, რომლიდანაც დანახვა შეიძლება. ახლა გასაკვირი?

— დიას, მასწავლებელი.

— მაშ, დამისახლემ მაგალითი.

— კიბე, მასწავლებელი.

გამომცემელმა ასეთი შეკითხვა მისცა მოსწავლეს:

— საფრანგეთის რომელი იმპერატორი დიანდა ერთ კუნულზე მეტად გარდაცვალა მეორეზე? გაოცებული მოსწავლემ მისჩვენებდა გამომცემელს. არ იცოდა რა ეპასუხა.

ცოტახანი შემდეგ გამომცემელმა სთქვა, — ნაპოლეონ ბონაპარტე.

მოსწავლემ ადგა და კარებისაკენ გაემართა, მაგრამ გამომცემელმა უკან დააბრუნა და ჰკითხა:

— სად მიდიხარ, მე გამოიქვითავ არ დამიმოპარებია.

— როგორ, — გაოცდა მოსწავლემ, — თქვენ ხომ შემდეგი მოსწავლე გამომიხატეთ?!

მასწავლებელი: — მე-ლაპარაკეთ შეუძახირზე. დღეს რომ ის ცოცხალი ყოფილიყო, იქნებოდა თუ არა არაჩვეულებრივი ადამიანი?

მოსწავლე: — რა თქმა უნდა, ის ახლა 400 წლის იქნებოდა.

ფრანგულიდან თარგმანა
წილი ბასიშვილმა

ქინოქობიკა

იპირ სონინი

მხატვარი ელზარ ამოკაძე

გასულ შაბათს, როგორც კი სკოლიდან დავბრუნდი, კარადიდან ჩემი თვითნაკეთი კინოაპარატი გამოვიდო, ზამბარა დავჭოქე, ხელმძებნი კატას დავუმიწინე და აპარატი ავამუშავე. კატამ ზანტად შემომხედა, ერთხანს მიცქირა, შემდეგ გაიწმორა და საწოლქვეშ შეძვრა.

საშარეულობსაკენ გავსწიე და ახლა იქ ავტაკატუნე კინოაპარატი.

— ღმერთო ჩემო, როგორ გამიწყალებ გული, — მითხრა დედამ და ამოიხირა.

მეც ამოვიხრე და ეწოში ჩავედი. ხის ქვეშ, ძილსკამზე, მოხუცი ქალი იჯდა, იქვე ორი პატარა ბავშვი თამაშობდა. ახლა ისინი ამოვიდო მიწაზე.

— გეყოფა, ნულარ ატაკატუნებ, — დამიცატუნა ქალი. — სხვა ბავშვები თამაშობენ, ან წიგნებს უხედავენ, შენ კი ყველას უტრები გამოუქდემ მაგ შენი კინოაპარატი.

თავმოხერხებული ისევ შინ დავბრუნდი, აპარატი შევიხანებ და მწარედ ჩავფიქრდი.

ათიოდე დღის წინათ, მამაჩემის დახმარებით, ეს კინოაპარტი გავაქეთე. მოლა, ამის შემდეგ დაიწყო ჩემი წამება: ყოველდღე ქურბები დავებეტებოდი, — ფიქრობდი, რამე საინტერესო შემთხვევას წვაფულები და გადავიღებ-მეთქი, მაგრამ უშედეგოდ. გაბრაზებულმა ფირები უჯრაში ჩავკეტე, აპარატს კი აქეთ-იქით დავათრეკედი და განუწყვეტლევ ვატაკატუნებდი. მეც თავი მომხერხდა და სხვებისაც გული გავუწყალები.

ამ ფიქრებში ვიყავი გართული, რომ უცებ ზარმა დაიწვიალა. დერეფნის კარი გამოვადე. ოთახში ჩემი ბიძაშვილი, მესუთელასელი ვალოლია ანიკევივი შემოვიდა. მას ხელში ჩინთა ეჭირა, პალტო გახსნილი ჰქონდა, ხალათის საუქლო მოედოდა, დიდი სათვალე კი გვერდზე მოქცეოდა.

— გამარჯობა, — მითხრა ვალოლიამ და პალტოს გახდას შეუდგა.

— სკოლიდან მოდიხარ?

— ზო.

— ასე რატომ დაიგვიანე?

— მესამე რგოლის შეკრება ჩავატარე.

ვალოლია სარკესთან მივიდა და ჩაისხიდა.

— უსინდისობები, — კიბილებში გამოსტრა მან.

ახლადა შევინწინე, რომ სათვალის მინა გატეხილი ჰქონდა, სახე კი დაცაწურდა.

— გეტყობა, გიჩხუბია! — ვუთხარი მე.

— ვაშველებდი! — წაბურღულუნა ვალოლიამ ისევ, რომ სარკისთვის თვლი არ მოუცილებია.

— ვის აშველებდი?

— ვისა და, მესამე რგოლის წევრებს.

— აი, ეს მესმის! შეკრებაზე იჩხუბეს?

— არა, ქუჩაში.

— რა თემაზე გქონდათ შეკრება?

— „მეგობრობა ხელს შეგივიწყობს სწავლასა და შრომას“.

მე ხარხარით სავარძელზე დავცეცი.

— კარგი, გეყოფა სიცილი, სკო-

ბია საქმეზე ვილაპარაკეთ, — წყნით მითხრა ვალოლიამ, — შენი აპარატი მუშაობს?

— მუშაობს.

— გინდა კინოქობიკა გადაილო?

— ეგ განა საკითხავია? მაინც, რა უნდა გადავილო?

— ნამდვილი ჩხუბი და მუსტიკრივი. ოთხი ბიჭი იქნება და სამი გოგო.

სიხარულისაგან შევბტი. არც კი მჭეროდა, რომ ასეთი ბედნიერება მხვდა წილად.

— არ მატყუებ, ბიჭო? ვინ იჩხუბებს, სად, როდის?

— გატყუებ კი არა! ხვალ ათ საათზე მესამე რგოლის წევრები იჩხუბენ მატყუ.

— ისევ მესამე რგოლის წევრები?

— ზო. მოიცა, ახლავე ყველაფერს გეტყვი: ჩვენს რაწმში მეგობრობის მხრივ საქმე კარგად ვერ არის. მე და ჩვენმა რაწმის ხელმძღვანელმა

ლუსიამ ერთი თვის მანძილზე ამ თემაზე რამდენიმე შეკრება მოვიწვიეთ. ჩვენც ვაგწამდით და ბავშვებიც ვავაწამეთ, მესამე რგოლის წევრებს კი არაფერი ეშველათ. პირდაპირ საოცარია: ან ზაფხულს რაღაცაზე წაკითვლავდნენ, მერე ორ პარტიად გაიყვედნ და დღემდე ჩხუბობენ. მე და ლუსიამ დღეს რგოლის სპეციალური შეკრება მოვაწყვეთ. ანდრიე ტარანტასოცს და ოსკა დრობილის დავავალეთ, წაეთიხათ მოხსენებები მეგობრობაზე. ტანია ბურუნდშინას შევუკვეთეთ ლექსი, სხვებს კი შევსწავლეთ სიმღერა — „ჩვენი რგოლი მეგობრულად მიიბიჭებს“. ანდ-

რემო თავის მოხსენება მშვიდობიანად დაბრუნდა, ოსკამ კი განაცხადა: ანდრეი და მისი მომხრეები ხელს უშლის მეგობრობის განმტკიცებას. ტატინამ ლექსის წაიხიზავა უარი სთვა, რაოლის ხას წვერებში კი ისე შედრდნენ, რომ მე ტანში უსიამო ერთანტელმა დამიარა.

შეკრების შემდეგ ქუჩის გამოვლი. სწორედ ამ დროს გრიშო ნაწნავებში სწვდა თამარს, ზინაილამ კი გრიშოს თავში ჩანთა ჩასცხო. ოსკამ იქვე ტროლებდა, მუშტებს იქნევდა. მე მათი გაშვებულება მოვიინდომე, მაგრამ პარტოკა რას ვავხედებოდი? კიდეც კარგი, უფროსკახლები წამოგვეშველნენ და ყველანი აქეთ-იქით მორტყ-მორტყეს. ნაცემ-ნაბეგვი შინსაყენ ვავშურე. ჩვენი სახლის კიბეზე ფეხი რომ შევდგი (მე და გრიშო ხომ ერთ სახლში ვცხოვრობთ), ზემო საართულიდან ხმაბალი ლაპარაკი შემომესმა: გრიშო, ანდრეი და ტატინა უკვე იქ შეკრებლიყვენ. შეგჩერდი, ყური მივუგდე და აი რა შევტყვე: გრიშო და ანდრეი ამბოდნენ, ოსკამ ჩავუსაფრდეთო. ხვალ ან საათზე ოსკა კინოში აბრებებს წახვლას. ენები კი დილის ცხრა საათიდან პარკში ჩასაფრდებიან, ტატინაც მათთან იქნება — ბუჩქებიდან უყურებს სერის. მე ერთხანს ვიხიინე მათი საუბარი, შემდეგ თავქუდმოდოღლეჯილი ოსკასაყენ ვავექანე და ვუთხარი: ხვალ კინოში ნუ წახვალ, გრიშას და ანდრეის გადაუწყვეტიათ, პარკში დაიძღნონ და ჩხუბი ავტენონ-მეთქი. ოსკას ეს ამაზევი დასწერ ვაუხარდა, — მადლობელი ვარ, რომ შემბატობინე, ხვალ ნიციბას და ვველა ჩვენებს თან წაიყვან და იმ ლარებებს საქმეს სანანებლად ვაუხსნელი, — მიიხრა.

ეს რომ ვაგვიფონ, გაციებისაგან კინალამ თვალმეტი გადმომცვიდა და ვიყვირე: — ხომ არ შეიშოლე? როგორ ფიქრობ, შენთან იმისთვის მოვედი, რომ ხვალ პარკში ბრძოლის ველი ვაგამართვინოთ-მეთქი? — ბევრს ნუ ლაპარაკობო, — შემომობიტა, — ეს პრინციპული საკითხია, ჩვენს გრიშას და ანდრეის კუთა უნდა დასწავლოთ და თუ ვავეცემ, კარგდღეს არც შენ დაგაყრიითო. აღარ ვიციოდი, რა მედოდა. მაგრამ, ბედად, შენი კინოაპარატი გამახსენდა და აქით გამოვეშურე. ხვალ, რამდენიც უნდათ, იმდენი იხსუბონ. შენ კი ჩუმიად გადაულე კინოსურათი. მერც

სკოლაში ვურვენოთ და მთელი რაზმეული დატკბეს... იქნე იმ სულელებს სიტყვილობა მაინც ასწავლოს კჳა.

ვალდობამ დაწვრილებით ამიხსნა, თუ სად აპირებდნენ ბიჭები პარკში ჩასაფრებას, — წარმატებას ვასურვეო, — მიიხრა და წავიდა.

მეც იმ წამსვე პარკს მივაშურე. მინდოდა, წინასწარ დამეთვალეთრებია იქაურობა. ბიჭებს მართლაც მუდღრო აღგილი შეერჩიათ: კინოთეატრისკენ მიმავალ ბილიეს ორივე მხრივ ხშირი ბუჩქნარი ვასდევდა. მე ნახვარი საათი მაინც ვეძებდი მარჯვე აღვილს ბუჩქებში. უცემ, მოშურებით ერთი ნეკერჩხალი დავინახე. ნეკერჩხალს ფოთლები უკვე შეთხელებულა და იქ დამაგვა ძველი იყო, მაგრამ ვიფიქრე, — ჩხუბის დროს დამაინები მაგლა არ იქიკრებიან-მეთქი, — და არჩევიანი ამ ხეზე შევაჩერე.

მეორე დილით ცხრა საათზე უკვე სლარაქოზე ვიდექ. ნეკერჩხლის ტოტზე ვავწყით და ხელში კინოაპარატი მოვიანარქვე.

ათილდე წუთის შემდეგ ბილიჭე პატარა ბიჭი გამოჩნდა და ბუჩქებში

შეიმალა. შემიდგე ორი გრატონა შიგადა — ერთი ქერა იყო, მეორე — წითელი. მათ აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედეს და ბუჩქებში შეცვიდნენ. ყველაზე მოლოს ერთმა გამხდარმა ბიჭუნამ მორჩინა, სულ გამხდარმა ბუჩქთან მივიდა და იქიდან დაიწყო თვალთვალი. მე სმენად ვიქეცი.

— არ მოდიან, ოსია? — ჩურჩულით ეკითხებოდნენ ჩასაფრებულნი.

— არა, ჭერ არ ჩანან. ზინა, თამარ, მიხმინეთი მე და ნიციკა ბიჭებს დავუხსნით თავს, თქვენ კი ტანის მოვარჩებთ თეკერი, კარგი?

ქერა გოგონას არაფერი უთქვამს, წითურმა კი ბოხი ხმით წაიბურღელუნა:

— როგორ არა! ჩვენ არ ვიჩხუბებთ, ხულიგნები კი არა ვართ!

ოსკამ თავის საფაროდან ერთხელე კიდეც ვახვდა ბილიეს:

— მოდიან, — დლისინა მან, — ორომოცდაათილდე მეტრილა დარჩა, შეჩერდნენ. ოი, რადაცას იცვამენ. უა! ნილებს იფარებენ, შავ ნილებს! გოგოებო, ზინა! თუ ტანია ბიჭებს მივიშრო, შენ და თამარმა პრანევას თვე დაინებეთ, თამისო?

— გვესმის, — გაისმა პასუხად. ველზე კიდევ სამი შეთქმული გამოჩნდა — ორი ბიჭი და ერთი გოგონა. მათ რაღაც უცნაური სამოსი ეცვოდა, ხანზე კი შავი ნიღბები აეფარებინათ. ისინი წუთით შეჩერდნენ და ირგვლივ მიმოიხეზნენ.

— ბიჭებო, სად არის ალიკაპი? გრიშო, შენა ვაქვს ალიკაპი? — ნაწი ნწითი იკითხა ტატიანამ.

— მე ვაქვს, — მიუღო ერთ-ერთმა ბიჭმა და ჩიბიდან დაჭმუწული ცხვირსახოცი და მსხვილი თოკი ამოიღო, — მაგრამ, ვერპირობ, ტყუილად ვწვალობთ. ერთი კარგად მივეყურო და გახათავოთ საქმე.

— იცი, გრიშო, ერთი ბეწო ფანტაზიაც კი არა ვაქვს. ცემა-ტყემა რა სახალისოა? აქ კი ყველაფერი ისე იქნება, როგორც კინოში... ოსკას თავს ესხმის ორი ნიღბოსანი, პირში ცხვირსახოცს ჩასჩრიათ, თოკით ხეზე მიაბამენ და უგზო-უკვლოდ გაქრებიან. განა ყველაფერი ეს საინტერესო არ არის? — მხადალა სთქვა ტატიანამ.

— საინტერესოა, საინტერესო! — ბოხი ხმით წამოიძახა ზინაიდან და ბუჩქებიდან გამოძვრა.

— მაშ საინტერესოა, ხომ? — დაიღრიალეს ოსკას დანარჩენმა მომხრეებმაც და ბოლიკე გამოცვივდნენ. შეთქმულები მოულოდნელობისგან ერთ ადგილზე გაშუქდნენ, მაგრამ გაქცევა არც ერთს არ უფიქრობდა.

მე აპარტად მოვიმარჯვე და ტოტზე უფრო მოხერხებულად ვაგვიქეცი. წითურმა, ჩასვენომა ზინაიდან თავი დაღუნა, დონიჩი შემოიპიარა და ტატიანასკენ წავიდა.

— მაშ, აღმაიანის წვალება საინტერესოა, არა? — ბუტბუტებდა იგი. ტატიანა უკან-უკან იხევდა. ნიკიტა მოკლავებს ახარწებდა და იმპერატორმა, — იხსოვს კი ყველას შვდღეს დაგაუგებებო.

ნიკიტა, ნიკიტა, მიდი, მისცხე მაგათ, ხომ ვაიფე, რას მიპირებდნენ ეგ ბანდიტები! — უკროდა ოსკა; მაგრამ ბუჩქებს არ სცოდნებოდა.

უძებ თამარი გრიშოსთან მიიჭრა და ნიღბი ჩამოაღოჯა. გრიშომ გოგონას ზურგზე თოკი გადაუჭირა. თამარმა დაიწვილა. ნიკიტა გრიშოს მივარდა და მასთან ერთად მიწაზე გაკოტირდა. გრიშოს ანდრიე წაუშვილა, ზინა ანდრიეს თამაშ სწვდა, ტანიაშ კი ზინას ნაწნავები ჩაღლუჯა მუშუი.

— ვაშა მისცხე მაგათ! — აუყრო-

და ოსკა და უფრო მიიძალა ბუჩქებში.

მე სწრაფად დავაყენე ხელმძებნი და კადრის გადაღებას შევუდეგი, მაგრამ იმ წამსვე სისხლი ძარღვებიც გავეფიხა: ჩემი აპარტი ტყვემფრთხევეფერი აკაქანდა, მიყრუებულ პარკში მძაფრად გაისმა მისი ხმა.

ოსკა თავის საფარიდან გამოძვრა, მოჩხუბრებაც შეჩერდნენ, გაქცილი-გაქცილი თავები მალა ასწიეს და გაცივებით დამიწყეს ცქერა. ირგვლივ სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

— ეგ უთუოდ მამებლარაა! — წამოიძახა ბოლოს ოსკამ.

ანდრიემ ხეს ირგვლივ შემოაღარა. შემდეგ შეჩერდა და მიბრბა:

— აბა, ჩამოდი!

არ მეგონა, თუ ეს სიტყვა მათზე არ იმოქმედებდა.

— როგორ თქვი, რა არისო? — შემეფიქნა ოსკა, — მერე, მუშაობს? — მუშაობს.

— მის ჩვენი გვიღებდი სურათს? — შო, მაგრამ ხეზე მაგისთვის კი არ ავსულვარ. თავდაპირველად მინდოდა ეს ბუჩქნარი გადამეღო, მერე თქვენ გამოჩნდით და...

— მერე, გადაგვიღე? ეკრანზე გამოვჩნდებით? — უფრო ხმადალა თქვა ოსკამ.

მე თავი დაავუქნიე.

— მაშ, წავიდეთ შენთან, შინ. ახლავე გააშუღავე ფირი, ჩვენ მოგვებამებით.

— რა უნდა გავაშუღავო, გადაღ-

— რატომ უნდა ჩამოვიდე? აქაც მშვენივრად ვგრძნობ თავს, — წვიბურტყუნე მე.

— არ ჩამოხვალ და ჩვენ თვითონ ამოვალთ მალა, კისრისტხიტი ჩამოვადლებთ ძირს! ნიკიტა, აბა, აძვირო ხეზე, რისა გეშინია. მიიდი!

მე ერთხანს ვეყოყმანობდი, შემდეგ კი დაბლა ჩახვლა ვარჩიე. როგორც კი მოვლენ ფეხი დავდგი, მოჩხუბრები შემომეხვივნენ. ნიკიტამ ჭეროში შემავალი ხელი და შემანადრია.

— ვინა ხარ? ხეზე რა ვინდოდა? ეს რა გეჭირავს ხელში? — სხაასხუპით დამაუარა კითხვები მან.

— ეს კინოაპარტია, — ძლივს მოვახერხე თქმა.

ბა ვერც კი მოვასწარი, რაღაც სამი-ოლე წამი ჩხუბობდით და...

ბავშვები წყენით შემომპურებდნენ, მაგრამ გამოსავალი ისევ ოსკამ იპოვა:

— მერე რა? ახლავე განვაგრძობთ ჩხუბს, შენ კი გადაგვიდე. ბიჭებო, წავიდეთ!

— მე ნამდვილი კინოპროდუქციის გადაღება მინდა.

— მერე, განა ნამდვილი არ იქნება? — მოთხრა ანდრიემ, — ჩვენ მართლა ვიჩხუბებთ, ხომ, ბიჭებო?!

— მაშ, მაშ, — თქვა ოსკამ, — ისე გავხდით ერთმანეთს, რომ ვეღარც კი გვიცნონ! მისხინე, — თუ ფირი გენა-

ნება, ფულს შევადგოვებთ და ახალს გუვილით.

მე რაღა მეთქმოდა, დავთანხმდი. ყველანი გამხიარულდნენ და საჩუბორად მოგწვადნენ. მხოლოდ ზინა ვადგა განზე.

— ზინა, რას უტვდი, მოილი — დაუძახა ტატინამ.

ზინამ შუბლი შეიკრა და ბოხი ხმით თქვა:

— არ წამოვალ, არც შენ გიჩრეც, ტანია სხვა რამე იყოს, კიდევ მო, მაგრამ ჩხუბში ვაღალდება არ ღირს, უხერხულია, გოგოები ვართ.

— კი მაგრამ, ზინა, ეს ხომ კონია, სინამდვილეში რომ ჩხუბობდეთ — დასამარხია, ახლა კი რა... — უხიზრა ტანია.

მე ისევ ავამუშავე ჩემი კონიაპარტი. ვაღალდება რომ დავამთავრე, ყველანი შინ წამომყვდნენ და ისეთი აურზაური ატეხეს, რომ ჩემი შრობები სახლიდან გაიქცნენ. რამდენიმე საათის განმავლობაში ვამუშავებდი, ვრეცხავდი და ვაშრობდი ფირს. ამასობაში მიქცნა ჩემი კონიაპარტი და თვალღირსე, წაიკითხეს წერილი „პიონერსკაია პრავდაში“, როგორ უნდა გაეთლეს თვითნაკეთი კონიაკამერა და მოითათიროს, ვის რა ნაწილის შოვნა შეეძლო.

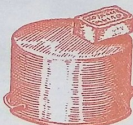
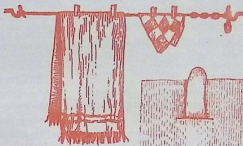
როგორც იყო, ფირი ვაშრა, როცა კინოსურათის ჩვენება დავიწყე, მაყურებლები აღტაცებისაგან ღრიალებდნენ, მე კი სინაულით ტარებს ვიკვნივდი. ეს ქრონიკა კი არა, რაღაც ანბანად იყო. ჩხუბის მონაწილენი სულ ობექტებს შეპყრებდნენ და ნაწად უცაცუნებდნენ ერთმანეთს მუშტებს. მარტო ოსკის ჰქონდა მხეცური სახე, იგი ენერგულად იქნევდა მუშტებს ჰაერში. ასე დამთავრა ჩემი ცდა — ვაღამელო „საბრძოლო“ კინოქრონიკა.

მესამე რგოლის წყვრებაში ფირი მეორე დღეს მიყიდეს. ახლა ისინი ცინოპარტს აკეთებენ და რჩევისათვის ყოველ წუთს ჩქართან მობრძან. უკვე ერთი ტონა ჰქვამთ შევაროვს, — აღსაული ფულით ობექტივი უნდა იყიდოს.

ჩხუბი და უსიამოვნება ვიღას ახოსვს, — ამ ბოლო დროს ისე დამეგობრდნენ, რომ უერთმანეთოდ ფეხს არსად დგამენ.

თარგმნა ქეთი თვარაძე.

თუ გსურთ მინის გახერხება, დაწვეთო სპილენძი და ბურღი შერეოხერხეთ.

თუ კარი ვაღებ-დახვრ. უფის აბჯის ესახუნება და ქროლდებს, არ არის აუცილებელი მისი ჩამოსხმა, აიღეთ უტარო ღანა, შიამავრეთ სახაწვე, პირი ღიბუკში შეაცურეთ და წველები ფენა ააცლიეთ.

ყოველდღიურ სამზარ, საწარმოლო დანას კაცუნაგალონ შენახვისს პირი ეხალვება. თუ ვინააო, დანის პირი მუღამ ხასრი იყოს, მას მუყაოს ქარქაში ვაუცოთო.

ჩანაღლა ლურჯანი, რა. მელწვედ ესტამბა ან ფოტოსურათი უნდა ჩამოკიდდეს, შეიღება ვაკეოდეს ჩვეულებრივი ინგლისური კინოსთავისაგან. ამისათვის კინოსთავს მოაქვრით უყუნ, ისე მოლუნეთ, როგორც ეს სურათზეა ნაჩვენები, და წაწვეტბულეთ თავით კედელში ჩააჩვეთო.

მაგიდის ან ვანქნის უქრის გამოწვევა თუ უქრის, ამას საპირი შევლებ — უქრის ფსკრის კიდებზე საპირი ვაგვსითო.

თუ არ გინდით თიები დატყვით, როცა ლურჯანის აქედუნეთ — თიები მიწყოხილობა ესმარეთო.

მცენარეებს ქოთინებს რომ ვიდებთ, ხშირად დღესი თიები უნაწილდებათ. ეს რომ თავიდან ავიცილოთ, საჭიროა დიკარზე ან მუყაოზე ვაკეთდეს პატარა ქრილი (ისე, როგორც ეს სურათზეა ნაჩვენები), შემდეგ ქოთანი შედ ვაამეთ ისე, რომ ყვავილის ღერო ან ქრილში შეუდეს, და ქოთნის ფსკრის უკაუნეთო; პილის ქოთანი ინდუნელა ახრეთ შემოთ, და მცენარე დაუწინებლად ვანიავსოხლდება.

სველი ხარცისის სიმძიმი თოკი დავიწვეა ხოლმე; თოკის ხელნახალი ვაქინო რომ ვავიადვილდეთ, მას ვერ მოლოზე ქაქვის რგოლები ვაგალობ, როცა დაჭვრდებია, ამ რგოლუმის დახმარებით, თოკს იოლოდ ვააოკლებით და ვაქინავთ.

ქვაბი არ ვაიშურება, თუ ხმარების წინ ვარტანდ საპონს ვაუსვ-ვააოუსვამთ. საპონი რომ კარგად შევდოს, ქვაბი ოღნავ შეიკბეთ.

რების შეგროვებით, რომელთა საშუალებითაც თავის სტუმრებს უზენაესად ხილვით მისი ვენერაციის მიერ ევროპაში პატივს ვცემულ დაწვეულ შედარებს.

ივანე პაპულაძე (1849—1936). რაოდენ დიდი იყო ციხის გაოცება, როდესაც ერთხელ ავადმჯდომე პავლემა მას სთხოველი უთხრა: „ჩემს განმარტოებაზე მარტო უცუქსად მოქმედებენ, ვიდრე თქვენი ბრომი...“ ეს რომ ვინმე უცნაურ დემაინს ეთქვა, შეიძლება გნახავთ არაფერი უფიქროსი, მაგრამ მას ამბობდა მსოფლიოში ცნობილი ფიზიოლოგი, ნიულო ეს — მოსუცი ავადმჯდომის ანტირეტულმა იყო! ჩასაკვირებელია, არა კოლექციონერობას პავლევი ნებისყოფის სკოლის უწოდებდა. მარჯების შეგროვებას იგი თვალდა აქტიურად დასწავლობდა ფორმად, ხოლო კოლექციების წინ გატარებულ საათებს კი — შეეძინებოდა და აღმოჩენებით აღსავსე დადებების საუკეთესო საათებს უწოდებდა.

ბაიუს პანტრონიუსი (გარდაიცვალა 68 წ. წ.წ. წალთვლიცხამდე). ეს რომელი სენატორი და პოეტა-სატირიკოსი გატაცებული იყო ფილეტისა და თასების შეგროვებით. თავის კოლექციამ იგი განსაკუთრებით უფროსივლებდა ბროლის ერთ ორჯინალურ თასს, რომლის ქებასაც მადე მიღწევა იმპერატორ ნერვანამდე გადმოცემის თანხმად, შიკრიკმა, რომელიც პეტრონიუსთან მივიდა ამ შესანიშნავი თასის წამოსაღებად. ვაგასკა მას იმპერატორის ბრძანებით თუ სენატორი, რომელიც ექვემდებარებოდა უფროსი იმპერატორის საწინააღმდეგო შეიქმნულენაში, უფასო იტყუა თასის მიყვანა. მაშინ მას უნდა მიეღო სწავლავი, რომელიც იმავ შიკრიკის ხელთ დასწავნებოდა. მოისმინა რა ნერვანის ეს ბრძანება, ამაყმა რომელიც კოლექციონერმა ქვეს იტყუა დაანარცხა თასი და შესევა მისთვის მოწოდებულა სწავლავი.

რიმბარდნი პარმენს მან რინფი (1800 — 1869). ვენიოლორი მოღანდელი ფერმწერისა და გრაფიკოსის თათხები ნიკაგოლის სახეს იყო სურათების, გრაფიკების, ოქვიანი წიგნების, წიგნების, ცხოველთა ფიგურების, ფრთხის, ველური მძიგების, მონეტების, იარაღების, ძვირფასი და ორიგინალური პურტების კოლექციებით, კოლექციების შექმნაზე მხატვარმა დახარჯა თავისი ცოლის სასყავი თოვლი ქონება. ცოლის სიყვადის შედეგ რუმბარდნი ვალრიბდა, მაგრამ შემგროვებლობისადმი უღადესი სიყვარული მარცხებდა.

რუმოლფ II. 1982 წელს, პრადში, ოსონის ძველი ციხე-დარბაზის სარდაფებში, ჩეხოსლოვაკილმა მეცნიერებმა აღმოაჩინეს XVI—XVII საუკუნეების იტალიური და ფლამანდური ფერმწერის შესანიშნავი კოლექცია: 130 სურათი, ამოთავს 80 სურათი ფასდაუდებელია ხელოვნებისათვის. ესენია — აღოაჩინების ხანის დიდ ხელოვანთა: ვერონესის, რენის, ტინტორეტის და რუმენის ტილოები, რომლებიც აქამდე დაკარგულად ითვლებოდნენ, როგორც ვებდავი, ჩეხი მფოს, რუმოლფ მეორის, კოლექციონერობისადმი დიდი სიყვარულმა ისინი კაცობრიობას შეწოუნა.

მრანალონ რუზაძე (1882—1945). აშშ-ს ყოფილ პრეზიდენტს სიხაფიშოში ძალზე უყვარდა მარტების კოლექციითი ხელში, ძველ სიჭედა ახელა და, თავისი თავის საყვარელ ნომადის კამიტინად წამოადგინა. იგი ამ დროს ოცნებით შორეულ კონტინენტში მოგზაურობდა. პრეზიდენტად არჩევის შემდეგაც, რუზაძეც მთელი სიცოცხლის მანძილზე, შეინარუნა ფილადელფისის სიყვარული და გულმოდგინედ აგრძელებდა საფლტო მარტებს.

პაპუე ბრინტაპი (1882—1898) — მოსიყვლი ვაჟარ-მეწარმის შვილი. რომელი საუკუნის 50-იან წლებში, თავის მშასთან — მ. ტრეტაქოვთან ერთად, დაიწყო მხატვართა ტილოებისა და ძველი რუსული ხელოვნების ნიმუშთა შეგროვება. კოლექცია სწრაფად იზრდებოდა და, უკვე 60-იან წლებში ტრეტაქოვმა მის მონათავსებულად სანეილოში შექმნა ააკო. 1892 წ. ტრეტაქოვმა თავისი ვაღრეთა — რუსული სახვითი ხელოვნების ერთგული სავანძური — სანუქარად გადასცა მოსკოვს.

ანტონ ჩაბოვი (1880—1904). დიდი რუსი მწერალი სიცოცხლის უკანასკნელ დღებამდე აგრძელებდა მარტებს. იგი მათ ფრთხილად აპირბდა კონერტებზე და დასტებდა მკრავდა. თითო დასტაში 100 ცალი მარტა იყო. ამ დასტებს ინახავდა პატარა ფილადელფისტებისათვის, რომლებიც ა. ჩეხოვს ძალიან უყვარდა.

„ცხრა სიმღერა“

ოუსტინის მარტინეიავი-ჩუსი ახალგაზრდა ლიტველი პოეტი. იგი საწერლო ისპარებზე 1953 წელს გამოვიდა.

ახლახან გამოიცა პოეტის ლექსების წიგნი „ცხრა სიმღერა“. იგი თარგმნა პოეტმა ხუტა ბერულავამ.

„ჰალარკის ანბანი“

ალბათ მოწმენი ყოფილართ, თუ როგორი თავდაფიწყებით შებმინ ერთმანეთს ჰალარკის და ფასთან მეტოქენი. იქნებ მამინ დაგებადით პირველად ამ რთული თამაშის შესწავლის სურვილი, შენძნევი კი გაგვიტაცო გონებაშავლოვთა კომბინაციებმა, შეწირიებმა, მოხდენილმა, ღრმა პოზიციონერმა მანიერებმა; ამიტომაც გასურთ უფრო ღრმად დაეუფლოთ ამ თამაშს. სამოცდაოთხუკრიან დაფივე მოსინჯეთ ძალები თანატოლებთან, იქნებ უფროსკებთანაც კი, და სასახლო გამარჯვებები მოიპოვოთ...
ამისათვის საჭიროა არა

მარტო პრაქტიკული ვარჯიში, არამედ თამაშის წესებში გარკვევა. ამ დროს ჩვეულებრივ მრავალი ითხოვა წამოიჭრება. ბევრ მათგანზე ამომწურავ პასუხს იპოვით თენგვი ვითრებადის „ჰალარკის ანბანში“, რომელიც ამასწინათ გამოსცა ვამოცემლობა „განათლებლამ“.

როგორც ავტორი ბრძინავს, ქართული ენაზე გამოცემული, ასეთი სახის პირველი სახელმძღვანელო მისხანია დამწყებ მოწარმეებს გააცნოს ამ ბრძინული თამაშის წარმოშობისა და განვითარების ისტორია, თეორიის საფუძვლები, დიდ მოკვლარეება ცხოვრება.

წიგნში ცალ-ცალკეა განხილული საუბლარო პარტის სამი ნაწილი-ენდშილი, მიტელშილი და უბეტიტი.

წიგნში გარჩეულია ჰალარკის კორფიებები: ა. ალიოხინის, ხ. კაპაზლანკის, ე. ლაქერის, მ. ბოტეინკის, მ. ტალის, ტ. პეტროსიანის, ნ. ვაფრინდაშვილის მიერ წამოყვანილი პარტიები.

კახსუნი № 6-ში დასეულ კითხვებზე

ქართული ენის
მეცნიერებათა
ინსტიტუტი

1. ფოტოსურათზე აღბეჭდილი მონუმენტი მდებარეობს თბილისში, — ორთაქალის უბანში, მტკვრის მარჯვენა სანაპიროზე.
2. მონუმენტი აგებულია 1959-62 წლებში.

3. 1783 წლის 24 ივლისს გეორგიევსკის ციხეში (იმერეთის საგრაიოს) ხელი მოაწერეს საქართველოსა და რუსეთის „მეგობრობითი პირობის“, რომელიც ისტორიაში „გეორგიევსკი ტრაქტატი“ სახელითაა ცნობილი. საქართველოს მეფის ერეკლე II მხრივ აქ იყვნენ იოანე მუხრანბატონი და ვარსკვლავი ჭავჭავაძე, ხოლო რუსეთის დედოფლის ეკატერინეს მხრივ — გენერალი პავლე პოტიომკინი.

სპარსეთის შაჰის ალა-მამაღლ-ხანის არაერთგზისი ცდა, — საქართველო რუსეთისათვის ჩამოეშორებინა, — უშედეგო აღმოჩნდა. ამით ვანრისხეულმა შაჰმა საქართველოს დარბეზუ განიზარაბა და 1795 წლის 10 სექტემბერს 40.000-ანი ლაშქრით საქართველოზე წამოვიდა. ერეკლემ შიკრიეები აფრინა ჯარის შესარგოვებლად, მაგრამ 4.000 კაცზე მეტი ვერ შევარგა. მიუხედავად ამისა, იერიშზე გაღმოსული შაჰის ჯარი მელდარ წინააღმდეგობას წააწყდა. ერეკლემ სასტიკად დაამარცხა ალა-მამაღლ-ხანის მიწინავე რაზმები და უკუაღდო. შაჰი შეშინდა, — თუ ერეკლე ასეთ წინააღმდეგობას მიწევს, ეტობა ომისთვის მომზადებულიაო და, ის უფრო უკან გაბრუნებას აპირებდა, რომ მოღალატეებმა თბილისიდან მტრის ელჩი გააპარეს, — შაჰს ერეკლეს ჯარბრუნის სიმცირე აცნეს. გამ-

ხნევებული შაჰი ხელმოკრე წამოვიდა იგრაშზე და თბილისის მახლობლად, სოფელ კრწანისის მდამოკებულში, სისხლისმღვრელი, უთანასწორო ომი გაიმართა.

გატყდა ერეკლეს ჯარი, თვით მეფეც გასაქირში აღმოჩნდა. შაჰმა ალყა შემოარტყა ერეკლეს და უთუთოდ ტყვედ ჩავიდგა მას, რომ იოანე და ვახტანგ ბატონიშვილებს არ ემარტყნათ. მათ გააჩვენეს მტრის ალყა და ბრძოლით გართული მოხუცი მეფე სამშვიდობოს გაიყვანეს.

ამ დროს, მთებიდან წამოსული სამასი არაგველი მიუახლოვდა კრწანისს. მაგრამ გვიანდა იყო, — ქართველზე უკვე მარცხდებოდნენ. მიუხედავად ამისა, სამშობლოს ერთგულმა არაგველებმა თავი დასწირეს, — „ან გავიმარჯვებთ ან დავიხრცებით!“ — შემიჯნეს მათ და, გმირულად ეკეთენ მტრს. შედრეა, გმირულად, მაგრამ აბა მცირერიცხიანი რაზმი რას ვახდებოდა ურიცხვი მტრის წინააღმდეგ?! არც ერთ არაგველს მტრისთვის ზურგი არ უჩვენებია, ისინი გმირულად დაიღუპნენ. მაგრამ სამასმა ქართველმა სამჯერ უფრო მეტი მომხდური წინ წამოძვარა...

ფოტოსურათზე აღბეჭდილი მონუმენტი სამშობლოსათვის თავდადებული გმირი არაგველების სახელის უყვლდასიყვარდაა აგებული.

სწორი პასუხები გამოგზავნა ობოლის მე-4 სამ სკოლის VI კლ. მოსწავლემ მანანა ნატროშვილმა და სოღნაღის ჩაოანის ქვეპლანაანის სამ სკოლის VI კლ მოსწავლემ ანა მენთეშვილმა.

1. საღ მდებარეობა ეს უხროა?
2. ვინი ინიციატივითაა იპი აგებალი და როდის?
3. ვინ არის ან უხროის პროექტის ავტორი?
4. რა დაწინააღმდეგება იყო ან თბილისში აგებულ და ვინ იყო მისი ხელმძღვანელი?
5. რა დაწინააღმდეგება ახლა ან და იპი მის უხანაზა?

გარეგანის პირველ გვერდზე — „სკოლისაკენ“, მხატვარი ზურაბ მემბარიაშვილი.

რედაქტორი ბაბუღია შვილი.

სარედაქციო კოლეგია: შვილიშვილი ბერიძე, შოთა ბაბუღია, ნოდარ ბუჩახანიძე, ჯუანშერ კახაძე-ხვიალი, სარგო კლდიაშვილი, შუკან ლიპანიძე, ზურაბ ლეშაველი (პ.პ. მღვიანი), მარიკანიძე, თენგიზ საბონაძე, ბიბო ზოცნიშვილი (სამხატვრო რედ.).

ჩვენი მისამართი: თბილისი, პლემბრის 91
ტელეფონი: რედაქციის — 3-11-76
საგარეო — 5-07-43

„ПНОНЕРИ“, На грузинском языке. Адрес редакции: Тбилиси, пр. Дзехквია, 91.
გამომცემლობა ანაკაფული. ევ 05648 ტრ. 35-000. პირ. რამ. რამდ. 41/3, ფიზ. ფორ. რამდ. 2.
ხელბეწი. დასა. 24/VI-65 ევ. სტამბის შეჯ. 2656. გამომც. შეჯ. 988. საქ. კა. ცკის გამომცემლობის სტამბა № 1

ფასი 20
კაპიტი

არედაქციოში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდება.

შარშან სტრასბურგის ქუჩებში უჩვეულო განცხადებები გამოაკრეს. სახსილამურო სპორტის მოყვარულებს ქალაქგარეშ, სტრას მთის ფერდობებზე მწვედნენ. ამ მათთვის სახსილამურო ტრასა მოაწყვეს.

საოცარი აქ თითქოს არაფერია, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ ამ ღრის ქალაქში და მის მახლობელ მდებარეობაში ნამცეცი თოვლიც კი არ ჩანდა, — ახე ადრე იქ თოვლი არ მოვლეს. მაგრამ სტრას მთის მესპორტის რესტორანს არ აწუხებდა. მან ამერიკის შერითებული მატებთან გამოიწერა ოთხი „თოვლის ქვეყნის“, — ხელმოწერილი თოვლის მეტეოლოგიის აპარატები. მშლავარი კომპრესორები ქვეყნის მულაში უბიძგებენ გაციელებული მა-

ერისა და წყლის შედეგის ნარჩევს, რომელიც დღეობიდან გამოვარდნისა და რადიოქმენბათოვლის ფრცხვებზე.

ამ ქვეყნების რაღმდინიე სათაითი წალის შემდეგ სტრას მთის ფერდობზე 600 მეტრი სიგრძისა და 50 მეტრი სიგანის სახსილამურო ტრასა „გაყოფანეს“. თოვლის სისქე 20 სანტიმეტრის აღწევდა.

ერთობრივი ტრაპტორი

ერთობრივი ტრაპტორი სტრასში სიხვედრითაა, ეს ახალი სასოფლო-სამეურნეო მანქანა შექმნილია შედარებითადანსაზრებულად, აგრეთვე სხვა ისეთი კულტურების გასათონად, რომელთა მწკრივითაა მოხარული მანქანის მცირეა.

„პულკოვრეკს“ — ასე ეწოდება ფრანგი ინჟინერების მიერ შექმნილ ტრაპტორს. მისი

ზორბლის დიამეტრი 1,2 სანტიმეტრია და ვერდობზე სპეციალური დამატებითი სპერდენტი აქვს. „პულკოვრეკსის“ მშობელი მიწიდან მტრანსეკარზე წავს, ერთობრივი ტრაპტორი უზრუნველყოფს დღის უზარმაზარ სამუშაო იზონაზეც.

ეს მანქანა ექსპონირებული იყო პარიზში, საერთაშორისო სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-იარაღების გამოფენაზე.

მოპარული წიგნების განაწილება

უკვე დიდი ხანია, რაც დასავლეთში მოპარული წიგნების წინააღმდეგ კოდეცადარ სასიგნალო საშუალებების იყენებენ, ამ მოვლისწინები კი ამ ხერხით წიგნის მალაჩის მულაგონდებიც დაიხრებენდენ.

ამერიკის შერითებული შტატებში მუდმილად ივითონ იღებს თარიღის მითვის საჭირო წიგნს და მის ღირებულებას საბარათის ოდის. მაგრამ ბევრი წიგნი ისე მიაკეთ, რომ ფულს არ იხდენა.

ტექნიკურ აქაც სოკვა თავისი სიტყვა, — მოპარული წიგნი განაწილება სტებს. წიგნების ყდებში ათავსებენ მაგნიტურ ფირფიტებს, როცა მოდარე წიგნის ღირებულებას მიიღებს, წიგნის მლირი დანაწილებული ვეშის გაატარებს, რომელიც იქვე წარმოიქმნება, და წიგნიც განიშუბტება. მაგრამ თუ მუდმილად შეიცვლება მის მპარატის, გასასვლელი მოწყობილი ხელსაწყო იგრანობს მაგნიტის მიხალეობას და კარები ატომატურად დაიხურება (იხე, როგორც ეს მისსოვის მტრანსეკარში) და გაისმის წარის ხმა.

უპრეკაპუნა

უპრეკაპუნა ტანსუფრევიანი უველსა გაოცებს სარეველების წინააღმდეგ ბრძოლის ის მეთოდი, რომელიც პოლიანიაში გამოიყენეს.

ბოსტნებში, საღაც პამიდორი ორზობობა, შეუსვენს ურდელლები. მათ უველფერი გაღასასხეს, გარდა პამიდორისა. კურდღლების კამილებს არ დაუწინებიათ პამიდორის არც ერთი ღერი, ფოთლები, ყვავილები და ნაყოფის კუნწულებიც კი.

ევრაპის ერთ-ერთ უველფე უფრო დიდ სათბურში, საღაც სარეველების წინააღმდეგ ბრძოლის ეს მეთოდი გამოიყენეს, — „ტრტში“ — 75 უფრეკაპუნა თანსუფრევიანე მკეც.

თანამდებობაც ახას მკვირია

უკვე არ წილწე მეთაი, ნიუიორკელშია კიმ ბაკმა, ახალი თანამდებობა მიიღო და წინადაწინა შედარებით, უფლის ერთხანაგარეკრ შტეს იღებს. კანს სასერინოდ დაწავს ნიუიორკელ მდიდაროა ორმოცე ძალი. ვასამრეტლოს პატარუნებისაგან იმის მხედღით იღებს, თუ რა სიდიდისა და ხახითოსაა ესა თუ ის ძალი.

მოიხიანაგაბი

„ზუსტულის ერთ მუდღორო სილამოს, გაწულელებმა იტალიის ქალაქ ვერონის მახლობელ გორაკზე უცნაური მოცეკვვე ცეცხლების დიხანეს. რამდენიმე ცნობისმოყვარე ახლოს მივიდა. მოცეკვვე ჩრდელეები, რომლებსაც ვარს თიერი შუიი ეხებია, ბნელ ბუქნებში ციმციმებდნენ. მოჩვენებები, მოჩვენებები! — ასტეტებს უვერითი შეშინებულმა ქალაქის მცხოვრებლებმა და პოლიციამო გაიკენენ.

მოჩვენების როლით აღმონდა სამი ენტომოლოგი, რომლებიც ფარენებია და თიერი ევრანებში ფარანებზე ნადირობდნენ.

ქართული სიტყვები

კვანძები გე-მ ნოვარი მოთავსებულ „თავისუფლება“

- ქ რ ს ჯ მ რ ლ ი**
- მმრტიპალტურად: 1. ერაცი; 2. ომსცი; 3. კენი; 4. აბაშა; 5. აბეზარა; 6. რაბეთი; 7. ალალი; 8. ისარი; 9. ალალი; 10. ისარი; 11. ისანი; 12. იარლი.
- ჭორიონტალტურად: 1. აელისო; 2. კალია; 3. აქსინია; 4. ირემი; 5. ავარა; 6. არალი; 7. აბაღანი; 8. ირისი; 9. იმაბი.

13	9	12
8	11	8
	5	7
	7	6
7	14	10
5	12	16
15	6	10
10		9

არითმეტიკული თავსატეხი

არსებობს ამონხნის რამდენიმე წესი. ვთავაზობთ ერთ-ერთ მათგანს: გამრავლება, გაყოფა, მიბატება, გამოკლება. (მაგ. 3X3; 3+3-3=3).

თავსატეხი

ფიგურა იყოფა 5 თანატოლ ნაწილად ისე, როგორც ეს ნახაზზეა მოცემული და ყველა ნაწილში მოთავსებული ციფრების ჯამი უდრის 50-ს.

მზინა გვიტაკი,
თბილისის 23-ე საშ. სკოლა,
VIII კლასი.

გავფრთა ნაგუფერაკის
რისკუბლიკური გავოფინიდაც

მ. სოფერიკი,
თბილისის პირველი საშ. სკოლა,
VIII კლასი.

ფარანოზ გაფარაკი,
თბილისის 62-ე საშ. სკოლა,
VI კლასი.

ს. ლეშავა,
თბილისის 53-ე საშ. სკოლა,
V კლასი.

მ. კოსტინიკი,
სამტრედიის მიონერთა სახლი,
VIII კლასი.